

MORAVA a SLEZSKO V ČESKÝCH ZEMÍCH

– vývoj obcí a měst od roku 1850

Ladislav Pavlovský:

NEJPRVE ÚVAHA O PODIVNÉM MIZENÍ HISTORICKÝCH ZEMÍ A HRANIC

(Tato úvaha se opírá o mnohé vzácné texty a podklady, podle možností v jejím textu připomínané. Ještě složitější je to s textem hlavním, zaměřeným na upravený lexikon obcí a měst na Moravě i ve Slezsku, kde jsou „odjinud“ převzaty celé pasáže, odstavce a někdy i stránky – většinou z podobných celorepublikových historických lexikonů. Jenže výsledný dokument má dosti odlišnou strukturu i geografickou a historickou hodnotu, přesto však nebude „částečný autor“ výsledného materiálu příliš nadšen tím, že bude hodnocen jako plagiátor, jak se nedávno stalo významnému moravskému historikovi. Tolik úvodem.)

Nevím, co by podivnému utváření historie a mnoha dalším neuvěřitelným okolnostem, o nichž pojednává úvodní pasáž textu o vývoji obcí a měst na Moravě a ve Slezsku od roku 1850, asi říkali občané, žijící v kterékoliv zemi západní Evropy, v kterémkoliv tradičním regionu, kraji, kantonu, departementu nebo v tamní provincii či spolkové zemi. Co by tomu asi říkali obyvatelé, žijící v Lombardii, kdyby jejich území nebo jeho část například administrativně začlenili do Piemontu, nebo co by si asi pomysleli obyvatelé saských, durynských, hessenských či bádensko-württemberských obcí a měst, kdyby jejich území byla podobnou úřední taškařicí převedena do Bavorska nebo naopak. V předkládaném textu se hovoří především o historických zemích Koruny české, jmenovitě pak o Moravě, o „našem“ Slezsku, o zemi Moravkoslezské, o jejich minulých i současných obyvatelích a o vývoji moravských i slezských obcí, osad a měst i příslušného počtu obyvatel. Ale nejprve se zmíníme o velmi specifických podmínkách, vedoucích k postupnému mizení historických zemí a historických hranic uprostřed Evropy.

Tyto podmínky, spojené s existencí či neexistencí země Moravské a země Slezské jsou od 20. století a zejména od jeho druhé poloviny poznamenány jednak spoustou nejistot, spjatých hlavně se dvěma totalitními režimy, a na straně druhé jsou provázeny politicko-mocenskou nechtí vyrovnat se po sametovém listopadu 1989 s minulými křivdami vůči obyvatelům Moravy i Slezska, s minulými chybami, omyly a zmatky v této velice citlivé oblasti. Výsledné fatální deformace, postihující naše občany zejména v oblastech jejich identity, veřejných služeb, veřejných financí, veřejných prací, daňového zatížení i míry politického zájmu o místní a regionální problémy, nebyly dodnes napraveny. Je však nutno je i nadále brát v úvahu, posuzovat, hodnotit a ozdravovat skutečně účinnými kroky, jak z hledisek zmíněných systémových oblastí, tak vzhledem k naléhavosti kroků, potřebných při skutečné demokratizaci státu i k dalším politickým, etickým, morálním, humanitním, hospodářským, sociálním, kulturním, osvětovým, duchovním, občanským, právním, správním, veřejnoprávním, kompetenčním, zákonodárným, soudním, kontrolním, mediálním, regionálním, lokálním, historickým, etnografickým či geografickým zájmovým oblastem, tak s ohledem na míru devastace a zaostávání způsobenou minulými režimy i zbytečným

oddalováním systémových řešení, na vybavenost území, měst i obcí infrastrukturou, na územní a dopravní spádovost, na postoje, povědomí i „fandovství“ obyvatel, požadavky vzájemné tolerance a respektování místních i regionálních specifíků, kulturního života, tradic a zvyklostí občanů, na potřeby ochrany přírody, historických a kulturních památek, na opravdovou kvalitu volebních procesů a citlivý výběr zastupitelů i kvalifikovaných administrativních pracovníků. A jak se ukazuje v současné době, je tak třeba učinit v zájmu všech občanů České republiky, tedy i z Moravy, Slezska a Čech, nejenom se zřetelem k našemu neustále rostoucímu zadlužení v oblastech veřejných financí i státního rozpočtu v přepočtu na jednoho obyvatele. Stále zřejmější jsou i zdánlivě „nadstavbové“ a přitom neklamně nepříznivé dopady v oblastech řádu, morálních, právních i sociálních hodnot, s přímou návazností na míjející čas a nenápadné plíživé vyprchávání historické paměti, které přímo i nepřímou zasahuje a zasáhne především mladé i budoucí generace. Koneckonců samotný rozsah rozpočtového zadlužení, přesahující v uváděných směrech a v těchto dnech již únosnou mírou, je také více než varovný a skličující.

Nejprve tedy nahlédneme do nedávné historie územního a správního uspořádání v Československu, v Protektorátu Čechy a Morava i v České republice, tj. do období let 1918 až 1938, 1938 až 1945, 1945 až 1948 a zejména 1948 - 1990. Nejprve vyjdeme z textu zvaného „Historie Moravy“, uveřejněného na webových stránkách <http://www.mnk.cz/kalendarium.htm>, autorem zčásti doplněného i upraveného.

Dne 26. září 1918 se s tichým souhlasem dohodových mocností ustanovila tzv. zatímní československá vláda s Tomášem Garrigue Masarykem jako prezidentem a zároveň i předsedou ministerské rady a ministrem financí, Edvardem Benešem jako ministrem zahraničí a vnitra a Milanem Rastislavem Štefánikem jako ministrem vojenství. Tato vláda vystupovala nyní jako jediný legální představitel a mluvčí obyvatel zemí Koruny české a Slovenska. Ještě před tím vznikl 13. července 1917 v Praze v souladu s Masarykovou zahraniční akcí Národní výbor československý, jako vrcholná domácí instituce. Zemský sněm Markrabství moravského nezasedal a o připojení Moravy k novému státu československému ani nejednal ani nerozhodl. Přičlenění Moravy i Slezska k republice československé bylo výsledkem revolučního aktu, který provedli zemští a říšští poslanci, zvolení za české strany na Moravě (a možná i ve Slezsku) při posledních předválečných volbách a zasedající v Národním výboru. Nově zřízené ministerstvo vnitra Československé republiky mělo od samého začátku snahu nahradit zemské zřízení krajským. Na Moravě odmítaly snahy nahradit zemské zřízení svorně takřka všechny politické strany a veškerý denní tisk s odůvodněním, že by Morava jako samostatný historický útvar s tisíciletou tradicí zanikla. Historické hranice mezi zeměmi – mezi Čechami a Moravou, mezi Moravou i Slezskem, mezi Moravou a Slovenskem i mezi Slezskem a Slovenskem však zůstaly zachovány. Připomeňme ještě, že situace ve Slezsku byla poněkud nejistá, zejména v počátečním období první republiky. Byl tu sváděn souboj mezi Německem a Československem o Hlučínsko i Ratibořsko, mezi Polskem a Československem. o Těšínsko a některá území na Slovensku (na Oravě i na Spiši). Počátkem listopadu 1918 bylo území Těšínska okupováno Polskem. Jednání Zemského národního výboru pro Slezsko s polskou stranou vedlo k dohodě, která ponechávala Československu jenom menší část Těšínska. Ústřední vláda v Praze však dohodu Zemského národního výboru pro Slezsko neuznala a tak došlo k sedmidennímu ozbrojenému konfliktu mezi 23. a 29. lednem 1919. Po zákroku nejvyšší spojenecké rady byla vojenská akce, pro československou stranu úspěšná, zastavena. K definitivnímu rozdělení Těšínska došlo až rozhodnutím Rady velvyslanců z 28. července 1920. Československu „zůstalo“ 1.280 km², se 139.000 obyvateli - zatím ještě bez obce Hřčava, Polsku „zůstalo“ 1.002 km², s 290.000 obyvateli. V souvislosti s versailleskou smlouvou z 28. června 1919 odstoupilo Německu Československu území tzv. Hlučínska (285 km², 76.000 obyvatel). Tuto smlouvu Československo dne 10. listopadu 1919

ratifikovalo, společně s mírovou smlouvou ze Saint Germain en Laye (Saint-Germainská smlouva), podepsanou před tím dne 10. září 1919. Podle této smlouvy, uzavřené mezi mocnostmi Dohody a Rakouska, se stalo součástí Československa mj. i území tzv. Valticka (83 km², 10.600 obyvatel). Toto území administrativně spadalo pod Moravu.

Ještě pro úplnost dodejme, že ke klíčovým mezníkům té doby patřil 14. listopad 1918, kdy se v pražském Thunovském paláci konala první schůze tzv. „revolučního“ Národního shromáždění Československé republiky (ČSR). Toho dne ukončil svoji roli tzv. Národní výbor, jako orgán, který do té doby plnil současně funkce zákonodárné i výkonné, na stejné schůzi byl Karel Kramář jmenován prvním předsedou československé vlády (a zároveň přestal být předsedou Národní rady), byli zde zvoleni i Tomáš Garrigue Masaryk jako prezident ČSR (byl zvolen aklamací), František Tomášek jako první předseda Národního shromáždění (jež mělo 254 členů) a 16 členů vládního kabinetu. Ministrem zahraničních věcí se stal Edvard Beneš, ministrem vnitra Antonín Švehla, ministrem financí Alois Rašín, ministrem národní obrany Václav Jaroslav Klobučník, ministrem vojenství Milan Rastislav Štefánik (po jeho tragické smrti dne 4. května 1919 bylo toto ministerstvo zrušeno), ministrem s plnou mocí pro správu Slovenska a ministrem zdravotnictví Vavro Šrobár, ministrem obchodu Adolf Stránský, ministrem bez portfeje Mořic Hruban. Posledně uváděný M. Hruban byl jediným členem vlády, který se narodil a působil na Moravě (*1869 v Brodce u Prostějova, byl advokátem v Olomouci a tam také zemřel †1945), A. Stránský byl rovněž spjat s Moravou, zejména jako novinář v Moravských listech a Lidových novinách (*1855 Habry ... u Havlíčkova Brodu, †1931 v Brně). Žádný z členů první legální vlády ČSR nepocházel ze Slezska, ani tam nepůsobil.

Ústava přijatá v únoru 1920 rozhodla proti zemskému zřízení. Zákonodárnou moc svěřila dvoukomorovému Národnímu shromáždění Republiky Československé, složené z poslanecké sněmovny a senátu a potvrdila neexistenci zemských sněmů. Nový stát byl tzv. župním zákonem č.126 Sb. zák. a nař. z 29. února 1920 administrativně rozdělen na župy a na okresy. Z původní Moravy i z původního „Rakouského Slezska“ tak v Československé republice nakonec zůstaly jenom znaky na velkém a středním znaku Československé republiky. Zemské vlajky byly zrušeny a jejich užívání zakázáno. Zákon o župním zřízení měl vstoupit v platnost do tří let. Proti jeho uvedení do praxe však stále vládl veliký odpor.

Župní zřízení vstoupilo od 1. ledna 1923 v platnost, ale pouze na území Slovenska. Vývoj nakonec v roce 1927 vyústil v přijetí zákona o organizaci politické správy, který se vracel zpět k zemskému zřízení, které se dlouhodobě osvědčilo a to nejenom v souvislosti s politickým začleněním v rámci Rakouska-Uherska. Zemské uspořádání existovalo ve střední Evropě dávno před Rakouskem-Uherskem a osvědčilo se samozřejmě i v zemích, jakými byly i Morava, Rakouské Slezsko nebo jeho předchůdce či Země moravskoslezská. Byl tím - přímo i nepřímo - vyjádřen a vyjadřován plný respekt k jejich obyvatelům, občanům i jejich identitě.

V celé republice se politickými úřady s povšechnou působností staly v první instanci okresní úřady a ve druhé instanci zemské úřady. V Brně byl zřízen Zemský úřad pro Zemi Moravskoslezskou, která vznikla spojením Moravy a Slezska. V Zemi moravskoslezské existovalo čtyřicet pět okresních úřadů. Nejvyšším článkem územní samosprávy byla zemská samospráva. Nejvyšším orgánem zemské samosprávy v Zemi moravskoslezské bylo šedesátičlenné Zemské zastupitelstvo. Funkční období členů zastupitelstva bylo šestileté, jeho předsedou se stal z titulu svého úřadu zemský prezident. Zemské zastupitelstvo volilo ze svých řad Zemský výbor, jenž měl dvanáct členů. Také jemu předsedal zemský prezident. Zemský prezident zastupoval Moravskoslezskou zemi navenek jako právnickou osobu a podepisoval písemnosti, vydané jejím jménem. Působnost Zemského zastupitelstva se dělila na činnost hospodářskou a správní, normotvornou, na působnost ve správním soudnictví a na působnost poradní a iniciativní.

V roce 1939 byla Morava začleněna do protektorátu Čechy a Morava. Většina Slezska se stala součástí Německa, jeho „Sudet“ a vznikla tu Opavská župa. Podstatná část Těšínského Slezska byla zabrána Polskem (zástupci Polska se nedávno za tento akt omluvili). Dnes poněkud zapomínáme na tehdejší pohyb zemských hranic mezi Moravou a Slezskem podél řeky Ostravice. Naprostá většina Slezska skončila tehdy v Německu (k zmíněné Opavské župě však byla přiřazena i nedávná moravská území, „sudetské“ okresy na Svitavsku, Moravskotřebovsku, Zábřežsku, Šumpersku, Rýmařovsku) a dokonce i česká („sudetský“ okres Králíky), přičemž menší část Slezska, zčásti se kryjící s tradičním Těšínskem, skončila nejprve v Polsku a nedlouho po zahájení druhé světové války rovněž v Německu. Některé obce i města na pravém břehu Ostravice, spadajícímu běžně pod region Těšínska, však byly v té době „připojeny“ k protektorátnímu „Mähren“ (tedy k zbytku Moravy) a právě tehdy vznikly i směsné moravkoslezské aglomerace v Ostravě a ve Frýdku-Místku, nerespektující historické zemské hranice. Vlastně tehdy poprvé se historická hranice mezi Moravou a Slezskem v této zájmové oblasti vytratila. Protektorátní zemská správa pak v období 1939 – 1945 podléhala úřadům Německé říše.

Po druhé světové válce nové Československo obnovovalo svůj život na zemských principech, zemské instituce se konstituovaly takřka ve všech oblastech veřejného života. Jen místo prvorepublikových orgánů státní správy se moci ujímaly národní výbory. Zemský národní výbor pro Zemi moravkoslezskou se ustanovil v roce 1945 bezprostředně po skončení válečných operací na Moravě.

Po parlamentních volbách, které proběhly 26.května 1946, získali komunisté vliv také na Moravě i ve Slezsku. Výsledky voleb se promítly i do vedení a činnosti národních výborů, včetně Zemského národního výboru pro Zemi moravkoslezskou, jehož novým předsedou se dne 31.července 1946 stal František Píšek, člen Komunistické strany Československa KSČ a šéfredaktor jejího moravského deníku Rovnost. Zemský národní výbor pro Zemi moravkoslezskou se tak změnil z obránce zájmů země a jejích obyvatel v poslušný nástroj pražské vlády, vedené předsedou KSČ Klementem Gottwaldem, přitom rodákem z moravských Dědic.

Výsledkem komunistických představ o centralizaci moci bylo kromě jiného zrušení zemského zřízení a zavedení členění republiky na kraje. Definitivní podobu krajského zřízení schválila vláda Československé republiky na svém zasedání dne 30.listopadu 1948. Rozhodla o zřízení osmi krajů v Čechách, pěti krajů na Moravě (?) a šesti krajů na Slovensku. Země moravkoslezská byla rozdělena na kraj jihlavský, brněnský, gottwaldovský, olomoucký a ostravský, přičemž ani jejich hranice nerespektovaly bývalé hranice zemské. Největší změnu znamenalo rozšíření jihlavského kraje hluboko do Čech.

(Jak jsme už uvedli, v předchozí části byla použita podstatná část textu obsaženého v článku „Historie Moravy“ na webových stránkách <http://www.mnk.cz/kalendarium.htm>. Text byl částečně doplněn a upraven, hlavně ve vztahu k otázkám Slezska a k dějinám počátku Československa.)

Před více než šedesáti lety, v době po komunistickém puči v únoru 1948, vznikla ke dni 9. května 1948 tzv. „Ústava 9. května“, která se vůbec neopírala o principy územní samosprávy, neboť nepočítala s její existencí. Neobsahovala pojem vyšší územní celek nebo obec. Ve dnech 26. – 27. května 1948 proběhl v moravském městě Kroměříž I. celostátní sjezd národních výborů, který se zabýval připravovanou reformou státní správy, především ve vztahu k očekávanému zavádění krajských národních výborů KNV – místo dosavadních zemských. Tehdejší komunistická vláda přijala zanedlouho, a to na svém 18. zasedání, konaném dne 26. října 1948, usnesení, na jehož základě byly schváleny jak osnova zákona o krajském zřízení, tak návrh příslušných prováděcích nařízení tak, aby nové krajské národní

výbory mohly vstoupit v život dnem 1. ledna 1949. Přípravu podkladů i chystaných změn mělo na starosti ministerstvo vnitra pod vedením ministra Václava Noska. Podle jeho slov „... náklady veřejné správy závisejí především na její správné, účelné a hospodárné organizaci.“ Rudolf Slánský, v pohnuté době konce 40. let XX. století generální tajemník Komunistické strany Československa (KSČ), připojil k připravovaným návrhům na jiném zasedání, tentokrát Ústředního výboru KSČ, tyto dvě věty: „Rozbijeme ty mamutí úřady, jakými byly zemské národní výbory, které nešly kontrolovat. Úřady v krajích a okresech budou nyní více pod kontrolou lidových zástupců.“ Jací lidé se skrývali pod tajuplným termínem „lidových zástupců“, dnes samozřejmě víme. Byli mezi nimi i revoluční gardisté, milicionáři, podivní odbojáři a partyzáni, agitátoři, dělničtí vůdcové, kádrově vyspělí funkcionáři národních výborů, agenti STB i NKVD. Takovéto nebo jim podobné „lidové zástupce“ jsme potom, po dobu dlouhých 40 let, „podporovali“ a „volili“ i na Moravě a ve Slezsku

Definitivní podobu krajského zřízení schválila československá vláda na svém zasedání dne 30. listopadu 1948. V návaznosti na uváděné poúnorové aktivity komunistů i vlády a na zmíněnou „Ústavu“ bylo tedy navrženo i schváleno nové územní členění a svoje funkce začalo plnit od 1. ledna 1949 na základě právního předpisu zvaného jako **Zákon č. 280/1948 Sb. ze dne 21. prosince 1948 o krajském zřízení**. Zákon podepsalo těchto 24 „politiků“: K. Gottwald (jako první dělnický prezident), O. John (tehdy předseda Národního shromáždění), A. Zápotocký (předseda vlády), V. Široký, V. Kopecký, Z. Fierlinger, G. Kliment, J. Ševčík, J. Ďuriš, V. Clementis, F. Krajčír, L. Svoboda, A. Petr, A. Gregor, E. Šlechta, V. Nosek, A. Neuman, J. Dolanský, E. Erban, Z. Nejedlý, J. Plojhar, A. Čepička, L. Jankovcová, V. Šrobár. Poslední jmenovaný Dr. Vavro Šrobár představuje ve zmíněném souboru osobností snad jediného ještě podmíněně demokratického politika ve vládě, byl to Slovák, který se svého času podílel na vzniku Československa v roce 1918 a který v době podepisování zákona měl více než 81 let. Lidé uvedení ve výčtu podepisujících osob potvrdili platnost zákona vlastní rukou v.r. a dodejme jen, že se tenkrát určitě naplnilo úsloví, sdělující svým spoluobčanům, že co „zákonodárce“, to opravdová perla. Víme rovněž, že to zdaleka nebylo naposledy. Národní shromáždění neboli komunistický parlament zastupoval při podepisování zákona jediný poslanec, tj. Dr. Oldřich John jako předseda Národního shromáždění, ostatní podepsaní byli členy a většinou ministry poúnorové vlády, zákon podepsal i tehdejší československý prezident Klement Gottwald. Oddíl 6. tohoto zákona je příznačně nazván jako „**Likvidace zemí a zemských národních výborů**“. Tato likvidace zemských národních výborů měla skončit do 21. nebo do 31. března 1949. V Československu byly tedy na základě tohoto zákona zrušeny i země Česká a země Moravskoslezská a v celém státě vzniklo úhrnem 19 krajů, které se členily na 270 okresů. V českých zemích vzniklo 13 krajů, přičemž Jihlavský kraj byl vymezen tak, že přibližně jedna polovina byla na území bývalých Čech, druhá polovina byla situována na území někdejší Moravy, zbývající čtyři kraje z teritoria bývalé země Moravskoslezské byly nazvány takto: Brněnský kraj, Gottwaldovský kraj (když město Zlín bylo mezitím přejmenováno na Gottwaldov), Olomoucký kraj a Ostravský kraj. Ale i Brněnský kraj poněkud přesahoval historickou moravsko-českou hranici, a to na Poličsku a Litomyšlsku. Podobné dílčí zásahy byly uskutečněny i uvnitř Jihlavského kraje: Dačický okres byl „rozšířen“ o některé obce z jižních Čech poblíž hranic s Rakouskem, podobně byly rozšířeny i Jihlavský okres (hlavně v okolí Jihlavy) a okres Žďáru nad Sázavou (hlavně severně od města). Historické názvy zemí jako Čechy, Morava, Slezsko nebo země Moravskoslezská se zcela vytratily z map i učebnic. Pro doplnění můžeme ještě ze zákona znovu citovat: „Země Česká a Moravskoslezská jako svazky lidové správy zanikají uplynutím dne 31. prosince 1948.“ Zanikla i expozitura Zemského národního výboru v Ostravě. V novém krajském a okresním uspořádání nebyla tedy respektována ani zemská hranice mezi Čechami a zemí Moravskoslezskou (tudíž i mezi Čechami a Moravou) ani někdejší zemská hranice mezi Moravou a Slezskem. Tak zvané

„krajské národní výbory“, které ani svou skladbou ani svými funkcemi zdaleka nepřipomínaly subjekty regionální samosprávy či regionální veřejné správy, se staly podřízenými orgány komunistické vlády, Strany a libovůle. A znovu citujeme z klasického zákona: „Na přechodnou dobu, dokud nezačnou působiti krajské národní výbory vyšlé z voleb, zřídí se pro každý kraj zatímní krajský národní výbor.“ V částce 1 ve Sbírce zákonů z roku 1949 je pak ještě uvedeno „Nařízení č. 3/1949 Sb. z 26. ledna 1949 o územní organizaci okresů v českých zemích“.

Není snad třeba dodávat, jak asi dopadaly volby i jejich výsledky pod záštitou „vedoucí úlohy komunistické Strany“ a nerozborného Přátelství během následujících 40 - 41 let panování komunistické totality

Ve Sbírce zákonů, v částce 15 z 11. dubna 1960, je zveřejněn **Zákon č. 36/1960 Sb. ze dne 9. dubna 1960 o územním členění státu**. Zákonný předpis tentokrát podepsalo těchto 32 „politiků“: A. Novotný (prezident a první tajemník KSČ), Z. Fierlinger (tehdy předseda Národního shromáždění), V. Široký (předseda vlády) – jako klíčové osobnosti, dále J. Dolanský, V. Kopecký, R. Barák, O. Šimůnek, L. Jankovcová, J. Kyselý, J. Plojhar, V. David, J. Ďuriš, F. Krajčír, J. Krosnář, B. Lomský, B. Macháčová, Z. Nejedlý, K. Poláček, L. Štrougal, J. Uher, O. Beran, J. Jonáš, F. Kahuda, J. Reitmajer, V. Škoda, F. Vlasák, L. Brabec, V. Černý, A. Neuman, V. Ouzký, A. Pospíšil, J. Púčik. Rovněž v případě tohoto zákona podepisovali jeho znění vlastní rukou v.r. převážně členové vlády a ministři. Snad pod žádným našim zákonem se tak velké množství „důležitých“ podpisů nikdy nesešlo. V závěrečné pasáži zákona se v § 18 mimo jiné praví: „V souladu s územním členěním státu stanoveným tímto zákonem se přebuduje a nejpozději ode dne 1. července 1960 vstoupí v platnost územní organizace národních výborů a ostatních státních orgánů v krajích, v okresech a v obcích.“ Uváděného dne 9. dubna 1960 pak schválilo Národní shromáždění novou územní organizaci státu a dosavadní počet krajů v celé Československé republice byl snížen na deset. Na území země Moravskoslezské, tehdy samozřejmě už neexistující, vznikly dva kraje – Jihomoravský a Severomoravský. V názvech krajů se zčista jasně znovu objevila Morava, ale byla značně deformovaná, jak ukázalo samo územní členění s posunutými hranicemi, tu zdánlivě na úkor Moravy a Slezska, jindy na úkor Čech, ale pokaždé tak, aby ani Morava ani Slezsko „neprofitovaly“. Historická země Slezska však nebyla v názvu kraje připomenuta. Při této „reformě“ nebyly tedy historické zemské hranice opět vzaty v úvahu, snad ještě více než v období let 1948 – 1949, a tak se Dačice i Slavonice s okolními obcemi ocitly v Jihočeském kraji, města a významná sídla jako Moravská Třebová, Svitavy, Březová nad Svitavou, Jevíčko i Červená Voda byla i s okolními obcemi přesunuta do Východočeského kraje. V Čechách se tehdy ocitnul i pramen řeky Moravy, spolu s podstatnou částí horního toku téže řeky i s jejím levobřežním okolím. V rámci specifických kompenzačních kroků se pak na mapách Jihomoravského kraje objevila naopak města Polná a Svatka, před rokem 1949 ležící v Čechách. Tento stav, třebaže v jiné verzi, trvá dodnes, a tak si dědictví soudruhů z dob panování Antonína Novotného pečlivě uchováváme jako nesmrtelné dílo a nehynoucí památku i po sametové revoluci. Když děláme guláš, musí být řádně ochucený.

O iniciativách, požadujících obnovu a rehabilitaci Moravy i Slezska v druhé polovině 60. let XX. století, se tu zmíníme jen okrajově. K nejdůležitějším událostem roku 1968 patřila asi tato čtyři setkání a jednání: Dne 30. května 1968 se v Brně sešlo přibližně 300 kulturních, vědeckých a hospodářských pracovníků z Moravy i Slezska, kteří vydali dokument zvaný jako Moravskoslezská deklarace a rozhodli se založit Společnost pro Moravu a Slezsko. Tato Společnost spatřovala nezbytnou podmínku spravedlivého řešení v důsledné federalizaci Československa „se stejnými právy a povinnostmi“ pro Čechy, Moravu a Slezsko i Slovensko, a konstatovala, že dostatečným a jediným hlediskem pro federativní uspořádání

státu nemůže být jen kritérium národnosti. Nebylo pochyb o tom, že tu existují ještě jak nezadatelné historické právo, tak geografická a ekonomická kritéria i kritéria kulturních, sociologických a psychologických odlišností mezi pospolitostmi obyvatel v Čechách, na Moravě i ve Slezsku. Část textu této deklarace, kterou si kvůli rozlišení od stejnojmenného prohlášení z roku 1990 označíme jako „**Moravskoslezská deklarace**“ z roku 1968: Moravskoslezská deklarace požadovala

»takovou formu státní organizace socialistické společnosti:

1) aby u žádné její části nevyvolávala pocity hromadné krivdy, ale vytvářela pro všechny stejnou příležitost;

2) aby v aktivních lidech nebrzdila pracovní elán a zájem o společenské problémy, ale dávala i prostému člověku pocit spoluodpovědného hospodáře své země;

3) aby nejen zamezila návrat jakékoliv formy tzv. kultu osobnosti, ale dávala každému člověku záruky respektování lidských práv.«

Dne 4. června 1968 proběhlo v Kolodějích u Prahy jednání 15 zástupců Moravy a Slezska, jmenovaných oběma „moravskoslezskými“ krajskými národními výbory – Jihomoravským i Severomoravským –, s předsedou komise pro státoprávní uspořádání Gustávem Husákem (pozdějším prvním či generálním tajemníkem KSČ a československým prezidentem). G. Husák předložený návrh, opírající se o Moravskoslezskou deklaraci, zásadně odmítl. Dne 8. července 1968 svolaly Společnost pro Moravu a Slezsko a Přípravný výbor pro Slezsko schůzi představitelů obcí i měst Severomoravského a Jihomoravského kraje. Jednání se znovu týkala problematiky připravovaného zřízení federace a patřila k aktivitám směřujícím k obnově zemského zřízení státu i restituci Moravy a československého Slezska jako samosprávných správních celků (případně jako součástí Země moravskoslezské). Byla schválena tzv. Moravskoslezská deklarace, avšak již osm dní po konání tohoto setkání se Národní shromáždění ČSSR, probíhající dne 16. července 1968, zachovalo podobně jako už připomínaný G. Husák a návrh zástupců z Moravy i Slezska rovněž nedoporučilo a zamítlo. K důležitým moravským i slezským setkáním roku 1968 patřil i aktiv, konaný dne 14. října 1968 – tedy téměř dva měsíce po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu téhož roku. Aktivu se tehdy zúčastnily více než tři stovky zástupců Společnosti pro Moravu a Slezsko, včetně zástupců regionů Svitavska, Moravskotřebovska a Dačicka, „aby se při celostátní diskusi o státoprávním uspořádání vyjádřili k návrhu zákona o budoucí federaci“. Federalizace státu byla zakotvena v ústavním zákonu č. 143/1968 Sb. o československé federaci, ze dne 27. října, v němž bylo poprvé v historii uvedeno rovnoprávné postavení českých zemí a Slovenska. Avšak reformy, které se snažilo dříve prosadit pokrokovější vedení komunistické strany, byly u konce. K významným osobnostem, které se v průběhu roku 1968 nejvíce zapojily do úsilí o rehabilitaci obou zemí i o obnovu zemského zřízení, patřili především Vladimír Kubeš, Boleslav Bárta a František Živný. Po srpnové invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa – tedy násilném nočním přepadení Československa, jako nevídaném porušení lidských práv i mezistátních a mezinárodních smluv i úmluv a představovaném mocenskými prostředky okupantské armády čítající úhrnem 750.000 vojáků a bezpočet vojenské techniky - se slovenskému politiku G. Husákovi ještě podařilo prosadit federální uspořádání státu, skládajícího se od 1. ledna 1969 ze dvou národních republik: České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky. Morava a Slezsko i jejich obyvatelé přišli opět zkrátka. Československo pak bylo okupováno sovětskými vojsky po dobu více než 20 let, politický, hospodářský, společenský i kulturní život se v tomto státě „normalizoval“, v souladu se závěry sjezdů KSČ, s výdobytky socialismu, bratrského soužití se sovětským Orientem, mírové spolupráce s militantními režimy, v harmonii dané soužitím

dvou národů na „platformě“ federálního uspořádání i přínosy spolehlivě fungujícího penězovodu uvnitř republiky a především směrem na Východ. O Moravě a Slezsku jsme se občas dovídali jenom ve zprávách o počasí.

V dalším hodnocení se již zaměříme na jádro problémové oblasti a tedy na nejdůležitější aktivity, spjaté s úsilím o obnovu historických zemí Moravy a Slezska po listopadu 1989, včetně hlavních usnesení existujících zákonodárných sborů.

Na přelomu let 1989 a 1990 vznikaly první organizace zabývající se otázkami demokratické obnovy země Moravskoslezské i historických zemí Moravy a Slezska, v návaznosti na období před 1. lednem 1949. Takto zaměřené moravské a slezské iniciativy se již počátkem roku 1990 sjednotily a dne 20. ledna 1990 byla vyhlášena tzv. **Charta pro Moravu a Slezsko**, podepsaná většinou politických stran a hnutí na Moravě a ve Slezsku, tehdy existujících, jako otevřený dokument, k němuž se mohly přihlásit další iniciativy požadující ustavení moravsko - slezského sněmu a obnovení Moravy a Slezska v jejich historických hranicích. V daném případě se jednalo pochopitelně i o navrácení Dačicka, Slavonicka, Moravskotřebovska, Svitavska k Moravě. V programu Charty byly požadovány především zákonodárné pravomoci pro obě historické země. K zásadám tohoto dokumentu, jehož znění, obsahovou náplň a ustanovení společně podpořily uváděné politické subjekty na Moravě i ve Slezsku, se mohly přihlásit občanské iniciativy a sdružení usilující o plné obnovení samosprávy v obou historických zemích. Text Charty si nyní připomeneme:

»MORAVSKÉ INICIATIVY, které se sjednotily 20. 1. 1990 pod společným názvem CHARTA PRO MORAVU A SLEZSKO, požadují:

- ustanovit moravskoslezský sněm nebo jiný zastupitelský orgán s mocí zákonodárnou ve věcech Moravy a Slezska;
- ustanovit ústřední moravskoslezský orgán s výkonnou mocí, jako orgán převážně koncepční a odvolací s vysoce kvalifikovaným personálním obsazením, v počtu nepřesahujícím poloviční počet pracovníků jednoho dnešního krajského výboru;
- obnovit Moravu a Slezsko v jejich historických hranicích respektujících tyto hranice již pro volby do zákonodárných sborů v r. 1990;
- zabezpečit, aby národní důchod vytvořený na Moravě a ve Slezsku zůstal po nezbytných přiměřených odvodech v těchto zemích pro všestranné zabezpečení a zvyšování kvality života jejich lidu;
- uzákonit moravské symboly.«

Seznámíme se zde rovněž s poněkud zevrubnější variantou zmíněné Charty pro Moravu a Slezsko (v závorce jen pro úplnost poznamenáváme, že v obou zněních se částečně zapomíná na specifické podmínky ve Slezsku, a v tomto směru je druhá varianta Charty ještě více „vychýlena“ k zemi Moravské než k zemi Slezské):

»Uvedené iniciativy sjednocují své úsilí a vyhlašují:

CHARTU PRO MORAVU A SLEZSKO

jako otevřený dokument, ke kterému se dále mohou přihlásit další iniciativy i pracovní kolektivy sledující totožné cíle.

Signatáři Charty pro Moravu a Slezsko budou úzce spolupracovat se všemi Občanskými fóry a občanskými iniciativami na Moravě a ve Slezsku.

Signatáři pro Moravu a Slezsko považují Moravany za svébytné etnikum s vlastním, více než tisíciletým vývojem a požadují:

- 1) Ustavit moravskoslezský sněm nebo jiný zastupitelský orgán, např. parlament, národní radu apod. s mocí zákonodárnou ve věcech Moravy a Slezska.
- 2) Ustavit moravskoslezskou vládu nebo jiný ústřední moravskoslezský orgán s výkonnou mocí, jako orgán převážně koncepční a odvolací s vysoce kvalifikovaným personálním obsazením, v počtu nepřesahujícím poloviční počet pracovníků jednoho dnešního krajského národního výboru.
- 3) Obnovit Moravu a Slezsko v jejich historických hranicích včetně stanovení volebních obvodů, respektujících tyto hranice již pro volby do zákonodárných sborů v roce 1990.
- 4) Zabezpečit, aby národní duchod vytvořený na Moravě a ve Slezsku zůstal po nezbytných přiměřených odvodech v těchto zemích pro všestranné zabezpečení a zvyšování kvality života jejich lidu.
- 5) Uzákonit moravské symboly a upravit státní znak Československa tak, aby obsahoval i znak Moravy.

Vyzývá širokou občanskou veřejnost, Občanská fóra a občanské iniciativy, politické strany a společenské i zájmové organizace, dělníky, rolníky, inteligenci, mládež, studenty a umělce, poslance zákonodárných sborů a stávkové výbory ke spolupráci v prosazování uvedených požadavků, v organizování podpůrných akcí a k zakládání výborů jednotlivých moravskoslezských iniciativ v místech i na pracovištích.

Charta pro Moravu a Slezsko«

Dne 1. dubna 1990 byl vydán další významný dokument, zvaný jako **Moravskoslezská deklarace** (tedy text se stejným názvem jako v roce 1968 – viz výše), jejíž případné naplnění mohlo překonat nespravedlivé dualistické federativní uspořádání Československa, dlouhodobě výrazně poškozující Moravu a Slezsko, tak jak to bylo prosazeno a potvrzeno v roce 1968 po vpádu vojsk Varšavské smlouvy do České republiky. Vinou přežívajícího byrokratického centralismu a unitaristicky pojeté státnosti ztratili obyvatelé Moravy i Slezska šance na rovnocenné soužití mezi Čechy a Slováky, nejenom po ekonomické a sociální stránce. Vznik samostatných států České republiky a Slovenské republiky v roce 1993 byl jen logickým důsledkem nerovnoprávného postavení obyvatel Moravy i Slezska v Československé republice. Moravskoslezská deklarace byla jedním z pokusů, jak takovéto průběžné diskriminaci zabránit. Pro úplnost však ještě poznamenejme, že autoři tohoto textu nezkoumali ani případnou návaznost na stejnojmenný dokument z roku 1968 ani míru obsahové homogenity v obou materiálech pomocí srovnávací analýzy. V neděli 1. dubna 1990 se delegáti místních a podnikových výborů obnovené Společnosti pro Moravu a Slezsko (tedy Společnosti, která původně vznikla už v roce 1968) sešli, aby v historickém sněmovním sále kroměřížského zámku projednali a schválili během „Kroměřížského sněmu 1990“ požadavek na rehabilitaci zrušené Země moravskoslezské. Moravskoslezská deklarace byla vzápětí přijata a schválena všemi přítomnými delegáty. Moravskoslezská deklarace z dubna 1990 pak nezůstala bez vlivu ani na zákonodárné orgány, které nedlouho poté vydaly usnesení o neplatnosti aktu zrušení Moravskoslezské země k 1. lednu 1949 jako projev poplatnosti totalitní byrokraticko-centralistické praxi. Tehdejší Federální shromáždění tak učinilo 9. května 1990 a Česká národní rada 15. května téhož roku. Pomocí výňatků si podstatnou část textu Moravskoslezské deklarace připomeneme:

»My, delegáti místních a podnikových výborů Společnosti pro Moravu a Slezsko, shromáždění ze všech koutů těchto zemí v historickém sněmovním sále kroměřížského zámku, kde v revolučním roce 1848 poprvé zazněla dosud ne-naplněná věta: "Všechna moc pochází z lidu", vydáváme k nutnému provedení nového

státoprávního uspořádání toto prohlášení: Jsme přesvědčeni, že československá listopadová revoluce roku 1989 otevřela cestu pro všeobecnou, plně demokratickou samosprávu, která jediná je hodna této ve světě a v dějinách ojedinělé revoluce a která jediná může naplnit citovaný ideál.

.....
.....

Splnění přestavby státní a správní struktury našeho státu požadujeme bezprostředně po volbách do Federálního shromáždění. Volby do České národní rady a Slovenské národní rady požadujeme odložit a konat společně s komunálními volbami, a to tak, že místo do České národní rady se budou konat volby do Českého sněmu a Moravskoslezského sněmu s respektováním historické hranice mezi oběma zeměmi.

K zabezpečení realizace a termínu přestavby našeho státu na Československou spolkovou republiku požadujeme, aby Federální shromáždění ještě před volbami vydalo zákon o rehabilitaci země Moravskoslezské, který by zabezpečil nápravu křivdy spáchané na více než 4 miliónech jejich obyvatel jejím zrušením komunistickou totalitní mocí 1. ledna 1949. Tento svévolný diktátorský akt nemá obdoby za celých 1200 let moravské historie, moravské státnosti a zemské samosprávy se státoprávními znaky. Měl za následek nejen ekonomické vykořisťování Moravanů a Slezanů dosahující mnoha miliardových hodnot, ale i devastaci moravského povědomí, včetně podstatné redukce materiálně technických podmínek kulturního života a vzdělanosti.

Současně dnešním dnem vyhlášíme vznik samosprávné spolkové země Moravskoslezské v rámci Československé federativní republiky. Výkon moci zákonodárné dočasně, do zvolení Moravskoslezského sněmu, delegujeme na Českou národní radu. Pokud jde o výkonnou vládní moc, požadujeme, aby pro hájení zájmů Moravy a Slezska a pro přípravu nového státního uspořádání s rovnoprávným postavením obou zemí v Československé federativní republice byli předsedové obou moravských krajů jmenováni místopředsedy vlády České republiky.

.....
.....

Vyzýváme všechny moravské a slezské iniciativy a všechny občany Moravy a Slezska, aby spojenými silami a s maximálním úsilím urychleně demokratickými metodami prosazovali vytvoření Československé spolkové republiky, v níž by Morava se Slezskem tvořily rovnoprávné členy s dalšími spolkovými zeměmi (republikami) Slovenskem a Čechami.

.....
.....

Učiňte tak v duchu naší společné velkomoravské, rostislavovské a cyrilometodějské tradice, která nás může společně přivést do evropského domu, jemuž jsou spolupatrony naši věrozvěstové.

V Kroměříži dne 1. dubna 1990

Delegáti místních a podnikových výboru Společnosti pro Moravu a Slezsko«

Na stejném setkání Moravskoslezské neděle v moravském městě Kroměříži dne 1. dubna 1990 vznikla ještě tato **Rezoluce**:

»My občané Moravskoslezské země, shromáždění dne 1. dubna 1990 v Kroměříži na manifestaci "Moravskoslezské neděle", uvědomující si svou zodpovědnost před tisíciletými dějinami této země, cítíce se zavázání odkazem svých otců a odpovědní svým synům a vycházející z Deklarace lidských práv, se usnášíme:

1. Požadujeme rehabilitaci samosprávy země Moravskoslezské, zrušené komunistickým vedením státu 1. ledna 1949.
2. Požadujeme nové státoprávní uspořádání, v němž by země Moravskoslezská měla rovnoprávné, samosprávné a samofinancující postavení.
3. Za optimální považujeme řešení vnitřní struktury státu na spolkovém principu, jak je tomu ve vyspělých demokratických zemích, které měly možnost přirozeného historického vývoje a nebyly postiženy totalitními systémy.
4. Požadujeme rozvíjení staromoravských rostislavovských a cyrilometodějských tradic jako základnu moravské identity a zároveň i duchovní hodnoty schopné sjednocovat český a slovenský národ pro život ve společném státě a dosáhnout tak pevnější jednoty v mnohotvárnosti.

Ve svornosti a jednotě je síla!«

V následující části kapitoly se pokusíme ve stručnosti naznačit polistopadový vývoj související s někdejšími postoji dvojí politické reprezentace - jednak České a Slovenské Federativní republiky a jednak samotné České republiky – vzhledem k přijatým a schváleným usnesením, zaměřeným na nápravu křivd, rehabilitaci a znovuzřízení Země Moravskoslezské, jako nedílné součásti České republiky. V daném případě se jedná především o období let 1989 – 1992 po „sametové“ revoluci, kdy své politické funkce plnily jednak Federální shromáždění České a Slovenské Federativní republiky (FS) a jednak Česká národní rada (ČNR), jako zákonodárný orgán České republiky v době před rozdělením Československa a vznikem Parlamentu České republiky v roce 1993.

Nejprve bude citováno **Usnesení Federálního shromáždění č. 212 o obnovení moravsko-slezské samosprávy z 9. května 1990:**

»USNESENÍ FEDERÁLNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ

č. 212

o obnovení moravsko-slezské samosprávy

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky na 28. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů dne 9. května 1990 přijalo toto usnesení:

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní republiky považuje zrušení země moravsko-slezské od 1. ledna 1949 v rámci nového územně správního uspořádání za akt nespravedlivý a poplatný totalitní byrokraticko-centralistické praxi, za krok, který byl v rozporu s principy demokracie a samosprávy, a který tak podstatně přispěl k deformovanému vývoji československé společnosti.

Vyslovuje proto pevné přesvědčení, že ústavní uspořádání republiky, které vzejde z jednání svobodně zvolených zákonodárných sborů, tuto nespravedlnost napraví.

Zároveň vyzývá vládu České a Slovenské Federativní Republiky, aby podstatně urychlila vypracování nové daňové soustavy zajišťující samostatný rozvoj obcí, měst a všech svébytných územně správních celků republiky.

Kubeš v. r., Klůzová v. r.

v. z. Kukrál v. r.

ověřovatelé

předseda Federálního shromáždění«

Nyní se seznámíme s velice podobným dokumentem zvaným **Usnesení České národní rady číslo 225 o obnovení moravskoslezské samosprávy z 18. května 1990** (uvádí se i datum 15. května 1990). Tentokrát se jednalo - v rámci XIV. bodu 27. schůze ČNR - o návrh skupiny poslanců České národní rady, který se obdobně orientoval na obnovení moravsko-slezské samosprávy, a to v historické kontinuitě navazující na územní a správní uspořádání českých zemí před 1. lednem 1949. Návrh přednesl poslanec Jan Sapák a Česká národní rada se po kratší diskusi usnesla takto:

»Usnesení 225 z 27. schůze České národní rady z 18. května 1990:

1. Považuje zrušení Země české a Země moravsko-slezské k 1. lednu 1949 a vznik nového územně správního uspořádání za akt nespravedlivý a vzešlý z totalitní byrokratickocentralistické praxe. Byl to krok rozporný s principy demokracie a samosprávy, který podstatně přispěl k zdeformovanému a nepřírozenému vývoji československé společnosti.

2. Vyslovuje proto pevné přesvědčení, že ústavní uspořádání republiky, které vyplyne z jednání svobodně zvolených zákonodárných sborů, tuto nespravedlnost napraví.

3. Zároveň vyzývá vládu České republiky, aby podstatně urychlila vypracování koncepce struktury územního uspořádání a vypracování nové daňové soustavy zajišťující samostatný rozvoj obcí, měst a všech svébytných územně správních celků republiky.«

Ještě dodejme, že proti usnesení hlasoval jediný poslanec, 13 se zdrželo hlasování, všichni ostatní přítomní návrh podpořili. Usnesení tak bylo oficiálně přijato a schváleno.

Zdánlivě okrajové postavení a poslání zaujímá v tomto čase klíčových politických změn tzv. **Zákonné opatření předsednictva České národní rady č. 248/1990 Sb. ze dne 18. června 1990, kterým se mění zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu**, s tímto podivně zkratkovitým zněním:

»248

ZÁKONNÉ OPATŘENÍ

PŘEDSEDNICTVA ČESKÉ NÁRODNÍ RADY

ze dne 18. června 1990,

kterým se mění zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

Předsednictvo České národní rady se usneslo podle čl. 121 odst. 3 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci, na tomto zákonném opatření:

Čl. I

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, se mění takto:

V § 9 bod 5 zní:

„5. Okres Zlín;“.

Čl. II

Toto zákonné opatření nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Šafařík v. r.

Pithart v. r.«

Přiznejme si nepokrytě, že bychom asi tentokrát očekávali – vzhledem k „velkorysému“ názvu zákonného opatření č. 248/1990 Sb. a nadějnému procesu připravované rehabilitace historických zemí Koruny české – poněkud odlišnou obsahovou i právní náplň, než „pouhý“ návrat k původnímu názvu Zlín a vymazání města Gottwaldova z map. Pravdou je, že zdánlivě pozitivní vývoj zdaleka nepokračoval mílovými kroky a uváděné předpisy i změny ještě vůbec nepředstavovaly skutkové naplnění spravedlivých i oprávněných požadavků obyvatel Moravy a Slezska. Tehdejší předseda České vlády pan Petr Pithart doporučil na jiné schůzi ČNR (přesněji na 2. schůzi ČNR po předchozích volbách v červnu 1990), probíhající dne 3. července 1990, aby bylo přijato a schváleno poněkud odlišné znění usnesení – oproti právnímu dokumentu č. 225 ze dne 18. května 1990:

„Navrhuji, aby bylo přijato toto Usnesení ČNR:

Zrušení zemského zřízení poškodilo zemi Českou i Moravsko-slezskou. Plná rehabilitace zemského zřízení na základě samosprávného principu bude definitivně řešena novou ústavou České republiky. Ještě předtím bude možné a nutné přijmout ústavní zákony, které budou definitivní řešení předjímat. Proto si právo rozhodnout o těchto otázkách vyhrazuje Česká národní rada a vyzývá vládu České republiky k aktivní součinnosti.“

Pouze tři přítomní poslanci byli proti, 14 poslanců se zdrželo, ostatní přítomní (naprostá většina) návrh podpořili. **Usnesení České národní rady č. 15** bylo přijato (a předtím bylo přijato usnesení č. 14, kterým se ruší předchozí usnesení České národní rady z 18. května 1990). Zde je konečné znění aktualizovaného či novelizovaného usnesení:

»15

USNESENÍ

ČESKÉ NÁRODNÍ RADY

z 2. schůze 2. a 3. července 1990

k otázce způsobu začlenění Moravy a Slezska do České republiky

Česká národní rada se usnesla takto:

Česká národní rada

konstatuje, že zrušení zemského zřízení poškodilo jak zemi Českou, tak zemi Moravskoslezskou.

Plná rehabilitace zemského zřízení na základě samosprávného principu bude definitivně řešena novou Ústavou České republiky.

Ještě předtím však bude možné upravit pomocí právních předpisů České národní rady takové vnitřní územní členění, které bude toto definitivní řešení předjímat. Proto si Česká národní rada vyhrazuje právo rozhodovat o těchto otázkách a vyzývá vládu České republiky k aktivní součinnosti při zmíněných opatřeních.

Dagmar Burešová v.r.

předsedkyně České národní rady

Pavel Popovič v.r.

ověřovatel České národní rady«

Snad jen některé obyvatele žijící nebo působící na územích historické země Moravské nebo historické země Slezské mohlo ještě do určité míry zajímat jiné usnesení ze stejné schůze počátkem července roku 1990, a to „**Usnesení České národní rady o schválení zákonného opatření předsednictva České národní rady, kterým se mění zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu**“. Toto usnesení z 3. července 1990 je registrováno v částce 46/1990 pod č. 293/1990 Sb. a také pod č. 46/1990/4 Sb. Naše čtenáře nyní seznámíme se zněním tohoto velice kusého a strohého usnesení, navazujícího na již uváděné zákonné opatření předsednictva ČNR z 18. června 1990 o změně názvu jednoho města na Moravě:

»USNESENÍ

ČESKÉ NÁRODNÍ RADY

ze dne 3. července 1990

o schválení zákonného opatření předsednictva České národní rady, kterým se mění zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu

Česká národní rada se usnesla takto:

Česká národní rada schvaluje zákonné opatření předsednictva České národní rady ze dne 18. června 1990, kterým se

mění zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu.

Burešová v. r.«

Text jsme našli na slovenských webových stránkách Zoznamu, na obdobných českých stránkách se dovídáme, že „text předpisu není prozatím dostupný“.

Předsedkyni České národní rady paní Dagmar Burešové byly během měsíce září 1990 předloženy petice občanů požadujících rehabilitaci země Moravskoslezské, které podepsalo více než 630.000 osob. K jejich přání však nebylo přihlédnuto a tak i v tomto případě si můžeme jen povzdechnout, že šlo skutečně o „demokratický přístup k pohledání“.

Na druhé straně je však namístě si připomenout, že **Stanovisko podporující rehabilitaci a znovuzřízení Moravskoslezské země**, zrušené k 1. lednu 1949, podepsala většina poslanců České národní rady ještě v dobách těsně před rozpadem Československa, tedy o necelé dva roky později, dne **5. května 1992**:

»Níže podepsaní poslanci ČNR jsou pro znovuzřízení Moravskoslezské země, zrušené k 1.1.1949, a to v jejich historických hranicích z konce roku 1948, upravených ve sporných oblastech (např. na Jihlavsku) místním referendem. Snahy o rehabilitaci Moravskoslezské země odpovídají usnesení FS z 9.5.1990 i usnesení ČNR z 15.5. téhož roku, v nichž bylo shodně označeno zrušení této země za akt totalitního režimu, poplatný době nesvobody. Považujeme za velice nešťastné, jestliže dnes - tj. již téměř po dvou letech - se nic nezměnilo a prosadily se tendence otázkou rehabilitace zrušené Moravskoslezské země v tomto volebním období neřešit.

Otázku samosprávy Moravy a Slezska je nezbytně nutné vyřešit jako prioritu v dalším volebním období a zakotvit ji v nové Ústavě. Za nejvhodnější formu státoprávního

uspořádání našeho společného státu uvažujeme stát založený na spolkovém principu - s minimálně třemi rovnoprávnými subjekty.«

Výzvu podepsalo tehdy cca. 90 poslanců ČNR – což představovalo naprostou většinu.

Na 2. schůzi České národní rady konané po volbách dne 15. července 1992 bylo – na základě návrhu poslance Jiřího Drápely ze strany HSD-SMS na **Usnesení České národní rady k možnosti spolkového uspořádání společného státu** - přijato toto usnesení:

»Česká národní rada doporučuje vládě České republiky, aby projednala bezodkladně s vládou Slovenské republiky možnost spolkového uspořádání společného státu s jedinou, nedělenou mezinárodně právní subjektivitou, který by byl založen na občanském principu a skládal se nejméně ze tří rovnoprávných subjektů.«

Pro usnesení hlasovalo 103 poslanců, proti bylo 54 a hlasování se zdrželo 29 poslanců. Návrh byl přijat.

Tenkrát jsme si pravděpodobně vůbec neuvědomovali, že u mnoha zákonných předpisů či usnesení, vzniklých v letech 1989 – 1992 na půdě České národní rady i Federálního shromáždění, bude jejich „účinnost zrušena nebo upravena ke dni 1. ledna 1993“. Zanedlouho pak došlo k „finálním legislativním úpravám“ – doufejme, že nikoliv konečným – a to ve vztahu k územnímu členění, územnímu uspořádání, veřejné správě i samosprávě, již bez jakékoliv snahy o zmiňovanou nápravu historických křivd. Docházelo a došlo k tomu nenápadně, skrytě, plíživě, avšak systematicky, „demokraticky“ a krok za krokem, jako neklamný důsledek postupného vytrácení, retušování i vymazávání historické paměti – včetně zapomínání na zločiny během čtyřicetiletého působení komunistické totality -, či jako následek „priorit“ vytyčovaných politickými, hospodářskými, transformačními, reformními, privatizačními, volebními, stranickými i sociálními programy a procedurami. Jedním z důsledků vývoje po roce 1992 je tedy i naprosté podcenění moravských i slezských problémů a nespravedlivé zapomínání na moravská i slezská práva, jednak jako nepřímý dopad rostoucího časového odstupu od dob sametové změny, následek mediálního působení, postupného ochabování i klesající účinnosti občanských iniciativ či nepřímý odraz zániku československé federace, rozdělení československého státu a vstupu České republiky do Evropské unie. K dalším a tentokrát mnohem závažnějším okolnostem, jejichž reálný dopad je zajisté mnohem silnější a důraznější než u předchozího výčtu okolností, patří i úhrnná výslednice protichůdných faktorů, jakými jsou zejména stále hojnější přehlasování moravských i slezských poslanců hlasy z Čech nebo hlasy „poslušných“ straníků (**zde si znovu připomeňme aktuálnost Velké charty z roku 1311 !!!**), neexistence skutečných státníků a celkový úpadek politické kultury v celé České republice, tedy i na Moravě a ve Slezsku, prudce klesající důvěryhodnost reálné politické scény ve všech zájmových sférách, fatální tříštění sil na Moravě i ve Slezsku na stoupence zemských, národních či „jiných“ preferencí, upřednostňování osobních, lokálních nebo kryptoregionálních zájmů, celková rostoucí nejednotnost a někdy i množství chyb zástupců Moravy i Slezska.

A tak se již tehdy, na přelomu let 1992/1993, dalo mnohé tušit a dnes to víme se vši určitostí, co v dalších měsících a letech následovalo jak v ekonomické, tak v společenské, veřejnoprávní, občanské, etické a morální oblasti. Znovu se o slovo přihlásily projevy cenzury, tentokrát hlavně jako důsledek centralistických tendencí. O obou historických zemích Moravy i Slezska a o zemi Moravkoslezské i o jejich případné rehabilitaci se mohlo a může hovořit stále méně častěji, nanejvýš s kritickými podtóny a někdy až s pohrdáním vůči různorodým projevům moravského a slezského zemského i lokálního patriotismu, zejména pak „moravismu“, a to pouze v okrajových zónách médií či v zákulisí stranických grémií a orgánů vlády České republiky i výborů poslaneckých sněmoven.

Dne 1. ledna 1993 vznikla Česká republika, a to po rozdělení Československé federativní republiky na dva samostatné státy. V klíčovém zákonném předpisu zvaném jako **Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992**, s platností od 1. ledna roku 1992 (uveřejněno v částce č. 1/1993 a rozesláno 28. prosince 1992), zkráceně Ústava České republiky, se v ustanoveních článku č. 99 uvádí: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky. Vyššími územními samosprávnými celky jsou země nebo kraje.“ Tehdy, na časovém a politickém rozcestí mezi rozpadem Československa a vznikem dvou samostatných států, České republiky (ČR) a Slovenské republiky, se možná existence zemí v ČR ještě připouštěla. Součástí textu Ústavy ČR byl i článek č. 103 tohoto znění: „O názvu vyššího územního samosprávného celku rozhoduje jeho zastupitelstvo.“ Ústava nabyla účinnosti zmíněného dne 1. ledna 1993 a nahradila Ústavu České a Slovenské Federativní republiky i Ústavní zákon o československé federaci. Ústava byla později novelizována ústavními zákony č. 347/1997 Sb. (tímto zákonem se budeme ještě zabývat v dalším textu), 300/2000 Sb., 448/2001 Sb., 395/2001 Sb., 515/2002 Sb. a 319/2009 Sb.

Během 3. schůze Poslanecké sněmovny, která probíhala dne 27. ledna 1993 (tedy nedlouho po vzniku samostatné České republiky), informoval přítomné jeden z poslanců (*Jan Jegla, *1944, bytem v obci Lipov na Hodonínsku, tehdy poslanec za Českomoravskou unii středu ČMUS, jeho příspěvek se týkal projednávání návrhu na zřízení komisi*) o nedávném konání druhého Moravskoslezského sněmu (*poznámka: a) šlo buď o setkání 24 poslanců, jako zástupců sedmi stran [tj. Moravské národní strany MNS, Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnosti pro Moravu a Slezsko HSD-SMS, Moravskoslezského hnutí MSH, Liberálně sociální unie LSU, Levého bloku LB a Sdružení pro republiku - Republikánské strany Československa SPR-RSČ], kteří se v Brně sešli dne 28. listopadu 1992, aby proti státoprávnímu uspořádání České republiky vytvořili Moravskoslezský sněm; b) nebo se jednalo o zasedání Moravskoslezského sněmu dne 6. prosince 1992 či o setkání zástupců Moravskoslezského hnutí MSH a Moravského a Slezského informačního centra MaSIC dne 19. prosince 1992 v Olomouci*). Poslanec J.J. dále sdělil, že závěry tohoto „sněmu“ jednoznačně přispívají k růstu nacionalismu a destabilizace poměrů na Moravě a ve Slezsku. Z jeho příspěvku pak dále vyjímáme (*poznámka: citát je přesný, některé formulace jsou poněkud nepřesné*):

»V této souvislosti vyslovuji přesvědčení, že v souladu s Ústavou České republiky je nezbytné urychleně vyřešit ústavním zákonem otázku územního uspořádání. Vycházejí pak z důsledné realizace principů liberalismu při maximální decentralizaci státní moci, jsou přesvědčeni o tom, že územní uspořádání zohledňující přirozené historické citění občanů Moravy a Slezska bude akceptováno. Proto požadují, aby představitelé jednotlivých poslaneckých klubů navrhli své zástupce do Komise pro přípravu ústavního zákona o územním uspořádání s tím, že tato komise neprodleně započne svou činnost. Nelze pasivně přihlížet rostoucím nacionalistickým tendencím, je třeba najít pozitivní řešení ku prospěchu všech občanů Čech, Moravy a Slezska.

Na základě tohoto prohlášení navrhuje, aby Poslanecká sněmovna přijala toto usnesení:

„Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky vytváří v souladu s Ústavou České republiky a jednacím řádem Poslanecké sněmovny Komisi pro přípravu ústavního zákona o územním uspořádání ČR, v jejímž čele stojí předseda Poslanecké sněmovny. Každý poslanecký klub má právo delegovat do této komise své dva členy.

Komise předloží návrh zákona Poslanecké sněmovně nejpozději do května 1993.“ «

Na 4. schůzi Poslanecké sněmovny ČR, konané ve dnech 2. – 5. února 1993, bylo v rámci V. bodu (projednávaného dne 3.2.1993) přijato usnesení, z jehož úvodní části vyplývá, že „Poslanecká sněmovna 1) zřizuje dočasnou komisi Poslanecké sněmovny pro otázky územně správního uspořádání České republiky ....“. Na 14. schůzi této sněmovny byl dne 11. listopadu 1993 přijat tento návrh: „Poslanecká sněmovna žádá vládu, aby neprodleně,

nejpozději do 31. 12. 1993, předložila Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky harmonogram postupu reformy veřejné správy a s tím souvisejících legislativních kroků, včetně zásad ústavního zákona o zřízení vyšších územních samosprávných celků." Osud historických zemí však stále ještě není úplně zpečetěn, ale čas bohužel „pracuje“ proti nim a proti jejich obnově. Na Moravě a zčásti i ve Slezsku se mezi občany stále častěji probouzela nechuť spolupracovat se zástupci různě utvářených a neustále se měnících moravských i slezských iniciativ. S postupem let pak všeobecně klesala důvěra občanů – a to nejenom na Moravě a ve Slezsku, nýbrž i v Čechách - i k reprezentaci veškeré politické scény, kde se stále více prosazovaly priority, mezi nimiž nepřevažovaly ani právní, ani etické, ani morální principy, ani požadavky zastupovaných občanů ani odpovědnost plynoucí z řádu veřejné správy i samosprávy. Postupně tu začaly vyčnívat spíše stranické a sobecké zájmy, nejvýstižněji vyjádřené hlavně sportovním krédem „malá domů“, i obdobně motivované centralistické, „krajské“ a „lokální“ tendence, s tímiž majetkoprávními preferencemi. Na občany se tedy stále více a stále hojněji zapomínalo, zapomínalo se rovněž, že právě oni jsou nejdůležitějšími daňovými poplatníky v celém státě. Demokratické, humanistické, etické, mravní, pluralistické, toleranční a samosprávní zásady, nesnadno procitající z hlubokého padesátiletého polospánku za totalitních režimů a ztěžka uváděné v život v sametovém procesu po listopadu 1989, se stále více a více transformovaly následkem příštipkaření, nefunkčních kompromisů, svévole některých politiků i planého dohadování v rámci stranických grémií i vládních a parlamentních schůzí a zasedání. Pro občanskou veřejnost pak nebylo žádným překvapením, že v některých stranách zazněly dokonce hlasy volající po samosprávě na úrovni osmdesáti okresů. Hodnocení této varianty z hlediska výše vynaložených nákladů a reálných užitků pro občany tohoto státu bylo v očích stranických činitelů zřejmě něčím nepodstatným.

Na 18. schůzi Parlamentu České republiky, konané dne 26. dubna 1994, byl v rámci X. bodu jednání přednesen Návrh poslance Františka Kačenky (*tehdy zastupujícího stranu Českomoravská unie středu ČMUS, *1948, rodák z Jemnice, bytem v Novém Jičíně*) a 64 dalších poslanců na vydání **návrhu** zákonného předpisu zvaného **“Ústavní zákon o územní samosprávě a státní správě v České republice”**. Pouze podotýkáme, že v té době v České republice stále ještě existovaly kraje a okresy, tak jak byly navrženy v roce 1960 za komunistické vlády a působení komunistického politbyra vedeného Antonínem Novotným. Z návrhu nového Ústavního zákona, tak jak je to publikováno pod sněmovním tiskem č. 836, vyjímáme úvodní pasáž (přitom je nutno zároveň připomenout, že v článku 2 zákona jsou některé nepřesnosti, které by v případě jeho přijetí a jeho platnosti musely být odstraněny – byly zde některé překlepy, ve výčtu měst i obcí chybějí kupříkladu Slavonice, Červená Voda, Cotkytle, nejspíše i další obce; přesnější informace by měla poskytnout právě tato publikace o vývoji měst i obcí na Moravě i Slezsku od roku 1850):

»NÁVRH

Ústavní zákon

ze dne 1994,

O ÚZEMNÍ SAMOSPRÁVĚ A STÁTNÍ SPRÁVĚ V ČESKÉ REPUBLICE

alter. O vyšších územních samosprávných celcích

Čl. 1

Předmět úpravy

Tímto ústavním zákonem se vytvářejí vyšší územní samosprávné celky (dále jen "vyšší územní celek"), stanoví rozsah jejich samosprávy, upravuje postavení orgánů

vyššího územního celku, jakož i základní otázky pověření vyšších územních celků plněním úkolů státní správy.

Část první

Základní ustanovení

Čl. 2

(1) Vyššími územními celky v České republice jsou:

a) vyšší územní celek tvořený kraji Středočeským, Jihočeským, Západočeským, Severočeským a Východočeským s výjimkou obcí z kraje Jihočeského a z kraje Východočeského uvedených v bodě b), dále obcemi z kraje Jihomoravského Bílý Kámen, Boršov, Brzkov, Cejle, Dobronín, Dobrouč, Dolní Cerekev, Dudín, Dušejov, Dvorce, Hojkov, Hubenov, Hybrálec, Ježná, Kalhov, Kamenná, Milíčov, Mirošov, Opatov, Plandry, Rohozná, Střítež, Šimanov, Ústí, Věžnice, Věžnička, Vysoká nad Jihlavou, Záborná, Zbilidy, Zbinohy a Ždírec

b) vyšší územní celek tvořený kraji Jihomoravským a Severomoravským a z kraje Jihočeského obcemi Dačice, Staré Hobzí, Český Rudolec, Písečné, Dešná, Volfířov, Cizkrajov, Kostelní Vydří, Županice a z kraje Východočeského obcemi Svitavy, Bohuňov, Brněnec, Březina, Dlouhá Loučka, Chornice, Jaroměřice, Jevíčko, Kamenná Horka, Koruna, Křenov, Kunčina, Linhartice, Městečko Trnávka, Mladějov, Moravská Třebová, Pohledy, Radiměř, Rozhraní, Rozstání, Rudná, Rychnov, Sklené, Slatina, Staré Město, Študlov, Třebov, Vendolí, Víska u Jevíčka, Vranová Lhota, Vysoká,

c) vyšší územní celek tvořený územím Prahy.

.....«

K návrhu Ústavního zákona, směřujícímu k vzniku tří základních vyšších územních správních celků (Čechy, země Moravskoslezská a hlavní město Praha) připojujeme ještě podstatnou část příspěvku, předneseného poslancem F. Kačenkou na zmíněné 18. schůzi Parlamentu ČR, konané uvedeného dne 26. dubna 1994:

»Někteří poslanci se domnívají, že otázka územního uspořádání ČR je výlučně záležitostí vlády. Podle nich by měl být projednáván a přijat vládní návrh zákona. Stejného nebo obdobného mínění je i vláda sama. Názor předkladatelů je pak poněkud jiný a není v rozporu s původní vůlí Poslanecké sněmovny. Vláda měla návrh zákona předložit, ale co bude jeho obsahem, tedy jakési zadání, měli stanovit poslanci. V parlamentní demokracii je takovýto postup běžný a žádoucí, protože moc výkonná je odvozena od moci zákonodárné.

Poslanecká sněmovna před rokem k tomu účelu ustavila komisi, která takového zadání měla zpracovat. Přijala sice několik dílčích usnesení, ale celkově nesplnila. Také vláda měla dost času, aby svoji představu zpracovala do konkrétní podoby a předložila ji Poslanecké sněmovně k projednání. Je zřejmé, že tak neučinila. Zásady předložila až koncem minulého roku (poznámka – tj. koncem roku 1993) na základě usnesení Poslanecké sněmovny. Navíc tyto zásady vykazují určitou odtržitost od reality.

Proto je zde tento poslanecký návrh, který vyjadřuje představu 65 poslanců a 7 poslaneckých klubů. V čem spočívají rozdíly mezi představou navrhovatelů zákona a představou vlády? Za prvé upřednostnění účelné demokracie před demokracií účelovou, za druhé upřednostnění historických zkušeností před experimenty. Účelná demokracie vychází z Evropské charty místní samosprávy a zásady subsidiarity.

Cílem je zajistit v optimálním rozsahu podíl občanů na správě věcí veřejných a rozhodování na tom stupni řízení, který je z hlediska znalostí podmínek a ekonomicky výhodnější než rozhodování v centru.

.....
Československo v průběhu své existence učinilo tři pokusy vytvořit jinou správní strukturu než tu, která tu po staletí byla. Země byly nejdříve nahrazeny župami, pak malými a velkými kraji a řešení se vždy ukázalo jako nefunkční. V roce 1968, kdy při výstavbě federativního státu byl upřednostněn princip národnostní před principem občanským a územním, byl položen základ pro rozdělení společného státu. Budou nám tyto draze zaplacené skutečnosti důrazným varováním před novými experimenty, či budeme mít rozum a vrátíme se k tomu, co zde bylo celá staletí a co se osvědčilo?

.....
Část poslanců odmítla podpořit projednávání návrhu zákona zejména proto, že kompromisním způsobem řeší postavení Moravy a Slezska v rámci České republiky. Je to škoda, protože myslet si, že problém se vyřeší sám, nebudeme-li o něm hovořit, je stejné, jako strčí-li pštros hlavu do písku v domnění, že nebezpečí pomine. O problému se nemluví jen u nás doma, ale i v zahraničí. Řada států a evropských orgánů považuje požadavek Moravanů a Slezanů na samosprávu za legitimní a uvítaly by, kdyby byl vyřešen v co nejkratší době a ke spokojenosti všech.

Nevyřešíme-li tento problém sami, pak musíme počítat s tím, že se stane problémem evropským. A to dobrému jménu našeho státu neprospěje. Již nyní nemine týden, aniž by nás zástupci parlamentů, mezinárodních orgánů nebo pracovníci cizích zastupitelských úřadů nekontaktovali a nedotazovali se na osud tohoto zákona. Samozřejmě, že je s výsledkem projednávání seznámíme. Z některých jejich dotazů zaznívá obava z možného opakování jugoslávské tragédie v našich podmínkách. Názor na to můžeme mít odlišný, ale to nic nemění na existenci této jejich obavy jako na reálně existujícím faktu, na kterém náš názor nic nezmění.

.....
Stálo by za úvahu přerušit projednávání zákona a pokusit se dospět ke kompromisnímu řešení. Nenavrhuji to však. Takovýto návrh může podat každý poslanecký klub a jistě mu bude vyhověno. Evropa nás nehodnotí podle krásných slov, ale podle skutků. A tak místo konfrontace a nestability navrhuji problém řešit bezodkladně, to je nyní. Podaří-li se nám to, pak nemusíme mít obavy o budoucnost našeho společného státu a tento návrh k tomu nemá daleko.«

Výslednou odpověď k návrhu 65 poslanců na vydání Ústavního zákona o územní samosprávě a státní správě v České republice poskytla tzv. „Společná zpráva Výborů Poslanecké sněmovny Parlamentu“ (sněmovní tisk č. 922). Text tu uvedeme v plném rozsahu:

»Ústavně právní výbor, branný a bezpečnostní výbor, výbor petiční, pro lidská práva a národnosti, rozpočtový výbor, hospodářský výbor, zemědělský výbor, výbor pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí, výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu a zahraniční výbor projednaly na svých schůzích návrh poslanců F. Kačenky a dalších na vydání ústavního zákona o územní samosprávě a státní správě v České republice. Výbor pro sociální politiku a zdravotnictví projednávání tohoto návrhu přerušil.

Ústavně právní výbor, branný a bezpečnostní výbor, rozpočtový výbor, výbor pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí a výbor pro vědu, vzdělání,

kulturu, mládež a tělovýchovu nedoporučuje Poslanecké sněmovně vyslovit s předloženým návrhem souhlas.

Hospodářský výbor vzal předložený návrh na vědomí.

Výbor petiční, pro lidská práva a národnosti a zemědělský výbor nepřijaly k předloženému návrhu usnesení.

Zahraniční výbor doporučuje Poslanecké sněmovně, aby přijala usnesení, kterým žádá vládu, aby předložila návrh ústavního zákona o zřízení vyšších územních samosprávních celků a celkovou koncepci reformy veřejné správy. Současně zahraniční výbor přijal usnesení, podle kterého s předloženým návrhem souhlasí.

V Praze dne 19. dubna 1994 «

Jak je vidět, místy jsme se ještě setkávali s posledními zbytky vstřícnosti k otázkám účinné samosprávy a její obnovy na Moravě i ve Slezsku, k rehabilitaci obou historických zemí. Přesto se již v roce 1994, tedy nedlouho po přelomu let 1992/1993, dalo mnohé tušit a dnes to víme se vším všudy, co v dalších měsících a letech následovalo jak v ekonomické, tak v společenské, veřejnoprávní, občanské, etické a morální oblasti. Znovu se o slovo přihlásily projevy cenzury – tentokrát hlavně jako důsledek centralistických tendencí - a o obou historických zemích Moravy i Slezska a o zemi Moravskoslezské i o jejich případné rehabilitaci se mohlo a může hovořit stále méně častěji, nanejvýš s kritickými podtóny a někdy až s pohrdáním vůči různorodým projevům moravského a slezského zemského i lokálního patriotismu, zejména pak „moravismu“, a to pouze v okrajových zónách médií či v zákulisí stranických grémií a orgánů vlády České republiky i výborů poslaneckých sněmoven.

Přesto si zde připomeneme ještě jeden dokument, pocházející z iniciativy 24 poslanců Parlamentu České republiky z konce roku 1995. Šlo o text zvaný jako „**Výzva na ochranu demokracie v České republice**“ a podstatné pasáže si zde ocitujeme:

»... Dnes není politická vůle tento stav v jakékoli podobě obnovit. Jde ve své podstatě o dokončení likvidace dvou subjektů mezinárodního práva, které stály při vzniku Československa v roce 1918. Vyplývá to ze Saint-Germainské dohody, podle které „se rozhodly v roce 1918 národy Čech, Moravy a části Slezska (tzv. Rakouské Slezsko), jakož i národ Slovenska z vlastní vůle spojití trvalým spolkem za tím účelem, aby vytvořily jednotný a svrchovaný stát“ nikoli proto, aby se Moravané a Slezané vydali na milost či nemilost Čechů. Vznikl-li společný stát na základě vůle tří subjektů, nemůže být likvidace dvou z nich provedena z vůle jednoho. S ohledem na počet obyvatel budou mít obyvatelé Čech v zákonodárném sboru vždy potřebnou třípětinovou většinu a mohou bez ohledu na vůli poslanců zvolených na Moravě a ve Slezsku rozhodnout, jak sami chtějí. Politická reprezentace Moravy a Slezska neexistuje. Nezanikla z vlastní vůle, ale z rozhodnutí komunistického režimu a přes veškeré naše úsilí dodnes nebyla obnovena, proto musí být její stanovisko nahrazeno stanoviskem Moravanů a Slezanů vyjádřeným v referendu. Bez něho nemá Parlament ČR k takovému kroku mandát.

Likvidace historických zemí je prováděna proti vůli občanů Moravy a Slezska. Dokládají to výsledky reprezentativního průzkumu veřejného mínění, když referendum stávající mocenská skupina odmítá uskutečnit. Průzkum provedly dvě na sobě nezávislé organizace na vzorku čítajícím více než sedm tisíc respondentů.

Téměř 70% dotázaných se vyslovilo pro obnovení Země moravskoslezské nebo samostatně Moravy s Slezska jako vyšších územních samostatných celků. Pod záminkou reformy státní správy a samosprávy a za vašeho tichého přihlížení mají být

Morava s Slezsko rozděleny do několika územních celků a jako takové zapojeny do struktury Čech, lépe řečeno Česka. Nejde o opomenuti nebo omyl, ale o cílevědomě připravený a realizovaný proces. Již dnes se ukazuje, že nepůjde o rovnoprávné a spravedlivé zapojení, ale jak dokazuje státní rozpočet, o řešení problémů Čech na úkor ostatních ...“

...V Praze, v prosinci 1995«

Výzvu podepsalo 24 poslanců Parlamentu České republiky.

Kam asi směřovalo úsilí poslanců v následujícím volebním období let 1996 – 2000? V průběhu let 1996 – 1997 se v České republice prosadily návrhy, jež se potom staly základem zákonného předpisu o vytvoření vyšších územních správních celků. Dne 5. května 1997 byl Poslanecké sněmovně předložen návrh skupiny 13 poslanců z Občanské demokratické strany ODA, orientovaný na jinou verzi Ústavního zákona o územní samosprávě a státní správě v České republice. Návrh zákona byl poslancům rozeslán jako tisk č. 194/0 dne 6. května 1997. Při předkládání návrhu ve sněmovně bylo mimo jiné uvedeno, že se vychází „... z předpokladu, že je správné přizpůsobovat administrativní hranice existujícím regionálním vztahům, nikoliv obráceně.“ Nakolik to bylo pravdivé a výstižné, či naopak, to nejlépe dokazuje jednak nedůstojné, třebaže nepřímé přitakávání ideologům minulého komunistického režimu, jednak samotné jádro návrhu, kde se v citlivých územích zcela popírají reálné regionální vztahy - především na Dačicku, Svitavsku a Moravskotřebovsku – a historické hranice mezi zeměmi. Po různých procedurách a dvou čteních dokumentu byl zmiňovaný návrh vzat zpět dne 22. ledna 1998. V návrhu chybělo zařazení hlavního města Prahy. Ale přesto byla obnova třinácti nesmyslných Gottwaldových krajů z let 1948 – 1949, ve smyslu předkládaného návrhu i ve směsi s někdejšími okamžitými nápady Antonína Novotného i jeho soudruhů z roku 1960, již na nejlepší cestě ke své opravdové rehabilitaci. A tak vznikl **„Ústavní zákon č. 347/1997 Sb. ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních správních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky“**, s účinností od 1. ledna 2000. Výše zmiňovaný článek č. 99 Ústavy ČR z roku 1993 se ve smyslu nového zákona č. 347/1997 Sb. změnil takto: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Jiný výše zmiňovaný článek Ústavy ČR č. 103 byl z jejího textu vypuštěn. Země Moravská, země Slezská i země Moravskoslezská mizí – alespoň zatím – v nenávratnu. O její (jejich) obnově či rehabilitaci už nikde nenajdeme ani slůvko v zákonných předpisech. Podrobnosti o novém správním členění i o dalších navazujících veřejnoprávních souvislostech dnes nejlépe nalezneme na webových stránkách označených jako „Portál veřejné správy“ s touto základní adresou: <http://portal.gov.cz/wps/portal>.

V období 1997 – 2000 tak vznikly znovu uměle vygenerované kraje, popírající totálně a často i úmyslně moravskou a slezskou identitu, podivné česko-moravské i moravsko-slezské regiony, které téměř nikde nerespektují ani historické zemské hranice, ani přirozenou spádovost území. Jak jsme už naznačili, přijetím a schválením Ústavního zákona č. 347/1997 Sb. byla v podstatě revitalizována nehomogenní nabídka totalitních „mixovaných“ krajů z dob vládnutí komunistických partají, politbyr, parlamentů, výborů i vlád za Gottwalda a Novotného. Takovéto administrativní počínání můžeme jen stěží považovat za výsledek demokratického procesu, vždyť ani samotným občanům na Moravě i ve Slezsku a hlavně v „kritických“ hraničních pásmech mezi historickými zeměmi nebyla poskytnuta ani v nejmenším možnost vyjádřit se k návrhům zákona prostřednictvím místního nebo

celozemského referenda. Jakákoliv skutečně efektivní řešení zůstávala většinou stranou pozornosti politiků, médií a dokonce i kulturní a intelektuální scény.

Nicméně jsme v našem novodobém Absurdistánu ještě zdaleka nebyli u konce úsilí o zánik historických zemí Koruny české. V těchto souvislostech se nám velmi sugestivně vybavují především některé názvy nově vykouzlených územních celků NUTS, sloužících údajně pro jakousi statistickou evidenci v rámci Evropské unie. V jejích dokumentech se zničehonic objevily zvláštní geografické celky, na první pohled bez jakékoliv historické návaznosti vzhledem k minulým časům. Rovněž tak na mapách České republiky můžeme dnes spatřit jakási neznámá území, v legendě označená a specifikovaná pomocí zkratk NUTS 0, NUTS I, NUTS II, NUTS III, NUTS IV a NUTS V. Pro úplnost si jen připomeneme, že zkratka NUTS odpovídá francouzskému termínu „La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques“ nebo anglickému „Nomenclature Unit of Territorial Statistic“, s českým překladem „Nomenklatura územních statistických jednotek“ nebo „Klasifikace územních statistických jednotek“ nebo zkráceně „Územní statistické jednotky“. Od roku 1988 je klasifikace NUTS používána v legislativě Evropské unie (Council Regulation No 2052/88 a navazující předpisy; česky Nařízení Rady ES č. 2052/88), tedy i v legislativě států EU. Soustava územních celků NUTS se používá jednak pro potřeby statistiky, jednak pro posuzování a hodnocení potřebnosti regionů, zejména pro úkoly spojené s čerpáním z jejich Strukturálních fondů. Regionální politika Evropské unie ve smyslu zmíněného předpisu spočívá ve vyrovnávání hospodářských, sociálních i dalších rozdílů mezi regiony ve státech EU, popřípadě při posuzování a hodnocení vhodnosti podpory konkrétního regionu z prostředků EU. Klasifikace obsahuje celkově šest úrovní NUTS, výše už uváděných (NUTS 0 ... až NUTS V), které představují různé velikostní skupiny územních celků. Vymezení jednotlivých úrovní NUTS je charakterizováno počtem obyvatel a rozlohou. Tak zvané sdružené kraje neboli územní celky NUTS II byly v rámci Evropské unie vytvořeny právě s ohledem na údajně „spravedlivá“ rozdělování a přidělování Strukturálních fondů. Otázkou však zůstává, do jaké míry byly v rámci Evropské unie vzaty v potaz jak historický vývoj regionů, tak reálná územně správní členění před nastolením totalitních režimů v bývalém bloku komunistických států ve střední i východní Evropě, začleněných před rokem 1990 do soustav Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci. Buďme i tentokrát nepříjemně kritičtí: zde měli plnit své občanské povinnosti především naši europoslanci i Eurokomisaři a neměli chladně zapomínat na regiony, odkud pocházeli nebo které je zvolily či jejichž jménem byli jmenováni !!! Ani v těchto směrech nedokázali dostát svým závazkům vůči svým občanům, voličům i daňovým poplatníkům. V souvislosti s naznačenými aktivitami pak vypracoval Eurostat (tj. Evropský statistický úřad) dokument zvaný „Evropská metodika pro konstrukci klasifikace NUTS“. V roce 2003 byly zásady jednotné metodiky tvorby evropské klasifikace NUTS vydány formou závazného Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003 o zavedení společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS (dále jen „Nařízení 1059/2003“). Nařízení 1059/2003 bylo u nás zveřejněno v Úředním věstníku EU, č. L 154 dne 21. června 2003 a pro členské státy vstoupilo v platnost dnem 11. července 2003. Nařízení 1059/2003 je průběžně aktualizováno a v současné době platí ve znění těchto dalších předpisů EU: 1) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1888/2005 ze dne 26. října 2005 (zveřejněno v Úředním věstníku EU, č. L 309/2005 dne 25. listopadu 2005); 2) Nařízení Komise (ES) č. 105/2007, ze dne 1. února 2007 (zveřejněno v Úředním věstníku EU, č. L 39/2007 dne 10. února 2007); 3) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 176/2008 ze dne 20. února 2008 (zveřejněno v Úředním věstníku EU, č. L 61/2008 dne 5. března 2008).

V „našem“ úsilí o vyhovění požadavkům Evropské unie, jejího Bruselského sekretariátu i pasivním nebo jinak svérázným přičiněním našich europoslanců a tuzemských

zastupitelů jsme tak zanedlouho dokonce dospěli do stádia, že se dřívější hlavní město Moravy či země Moravskoslezské Brno - podle statisticko-ekonomického členění NUTS II - ocitlo zcela nepochopitelně v »Jihovýchodních Čechách«. Abychom byli „spravedliví“, toto město dnes najdeme na některých mapách NUTS v území, definovaném krásným českým a přitom nic neříkajícím pojmem »Jihovýchod«, avšak s anglickou překladovou verzí „South-East Bohemia“ – aneb přeloženo do češtiny, jsme opět v „Jihovýchodních Čechách“. Překvapující geografická i historická zmatečnost nám pak až nápadně připomíná politické tápání a pátrání slovutného pana Neville Chamberlaina v paměti z roku 1938, který tehdy málem nevěděl, kde se na mapě Evropy nachází Československo. Podobnou vypovídací schopností se vyznačují i názvy jiných územních celků NUTS II, když se například území označované jako »Severovýchod« prostírá v širším pruhu táhnoucím se téměř od Šluknovského výběžku v severních Čechách, od Kamenického Šenova, až po moravské město Jevíčko na Malé Hané. Statistiku je však nutno vnímat i v dlouhodobém historickém kontextu a tady víme s určitostí, že před rokem 1949 neexistovaly v zemích Koruny české ani kraj Vysočina, ani vymělkované celky Severovýchod či Jihovýchod nebo NUTS v pojetí České republiky od 90. let 20. století. A stejně tak lze téměř s jistotou prokázat, že se v minulosti před rokem 1939 žádná moravská obec neocitla ani v Jihočeském kraji ani ve Východočeském nebo Pardubickém kraji, ačkoliv i tady občas docházelo k menším či spíše nepatrným územním změnám vycházejícím hlavně z úprav hranic panství, také tenkrát však většinou k neprospěchu Moravy. Historie změn v okolí a zájmových územích obcí Landštejn, Strmilov, Jihlava, Polná, Žďár nad Sázavou, Svitavy i Šilperk (dnes Štítý) je jistě dostatečně známa. K historickým změnám hranic docházelo v minulosti i ve Slezsku, což v novodobých dějinách nejvíce souviselo s událostmi kolem roku 1740 (hlavně v relaci s tzv. Vratislavským mírem, uzavřeným mezi habsburským Rakouskem a Pruskem roku 1742), s tzv. moravskými enklávami, se složitou situací na Těšínsku i Hlučínsku v poválečných letech 1918 – 1921, a rovněž tak i s důsledky Mnichovské dohody v roce 1938 a s děním během 2. světové války. Zemská příslušnost měst i obcí však i tady většinou zůstala až do počátku roku 1949.

Konečným výsledkem dokumentů, tabulek a mapek NUTS jsou tedy roztodivné skládačky opírající se o náhodný výběr, jehož databáze vznikla jednoduchou „transformací“ někdejšího souboru okresů i krajů za časů komunistické nadvlády, a to do jiné směsice tvořené vyššími územně-správními celky („novými“ kraji), nezměněnými okresy, správními obvody obcí s rozšířenou působností - tedy jakýmsi „polookresy“ či připravovanými správními okrsky, a to v přelomovém období mezi XX. a XXI. stoletím. Na nových mapách se před našimi zraky zničehonic objevilo „nových“ třináct krajů doplněných o územní celek hlavního města Prahy, což nám v souhrnu až nápadně připomíná připomínanou a polozapomenutou soustavu krajů z dob vládnutí Josifa V. Stalina a Klementa Gottwalda, stručně už hodnocenou v předchozích částech textu.

A tak se „nám“ do „nových“ nebo „moderních“ map XXI. století promítly i „historické“ závěry někdejších komunistických zasedání i usnesení, která mimo jiné rezolutně odmítala jak existenci historických zemí Moravy i Slezska, tak pokusy o jejich obnovu i rehabilitaci. Avšak i jedna z klíčových polistopadových politických garnitur, která silně ovlivňovala politické, hospodářské i sociální dění v našich zemích a opírala se o ideje opoziční smlouvy, potvrzené v červenci roku 1998, doporučila a schválila „progresivní“ geografickou soustavu tvořenou umělými, povědomými a přesto nepovědomými, málem zapomenutými nehistorickými slepenci a patvary, především na pomezí mezi historickými Čechami a Moravou. V Čechách se tak ocitla i moravská města a obce jako Slavonice, Dačice, Jevíčko, Březová nad Svitavou, Moravská Třebová, Svitavy, Červená Voda a další i pramen řeky Moravy, obnoven byl i Gottwaldův moravsko-český „pomník“, zvaný původně jako Jihlavský kraj, už připomínaný a nyní nesoucí označení Vysočina, s poněkud odlišným

seskupením území i obcí oproti Gottwaldově variantě. Naše minulé generace z dob první republiky i za Rakouska-Uherska by asi zaplakaly, neboť tito lidé vůbec netušili, že by k něčemu takovému mohlo u nás dojít. Při detailním pohledu na strukturu územních celků NUTS v našem státě – především jde o NUTS II a NUTS III - nás asi zamrazí, spatříme-li zde najednou jiná, už zcela nepovědomá území, jako kupříkladu protáhlé příhraniční regiony, rovněž již připomínané a nesoucí označení Jihovýchod nebo Severovýchod. Mimoto v související terminologii zcela postrádáme další teritoriální určení, které by nám aspoň trochu přiblížilo geografii, historii i orientaci nově vymezených celků. Možná že se něco podobného vyzkouší i v dalších státech a zemích Evropské unie.

A když tak všechno, co se v našich krajích, okresech, městech, předměstích, čtvrtích, perifériích, obcích, osadách, luzích, hájích, na polích, na mezích, v bystřinách, v potocích, na řekách, v rybnících, ve vodních nádržích, v bažinách, ve vojenských újezdech, na cestách i v pohraničních mýtinách, hvozdech a skalách událo za posledních 62 let, zhodnotíme očima laiků, matek i otců v domácnosti, dělníků, horníků, zemědělců, lesníků, odborníků, veřejných, výzkumných i administrativních pracovníků, soudců, sociologů, humanistů, psychologů, politologů, inženýrů, techniků, obchodníků, zákazníků, odborářů i specialistů na naši bezpečnost, výchovu i převýchovu, na naše zdraví a vzdělávání, pak není vůbec jasné, k jakým metám v oblasti samosprávy i plnění jejích funkcí tento stát vůbec dospěl. Světlé zítřky se nám po uplynutí 40 let již vytratily, ale mlhovina nekvalitních veřejných služeb i nenaplněných přání prahnoucích po opravdu účinné samosprávě zůstala. Tak došlo i k tomu, že ani po vzniku a přijetí dvou specifických legislativních dokumentů na půdě československého i českého parlamentu v květnu roku 1990 - tj. »Usnesení Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky o obnovení moravsko-slezské samosprávy« (s datem 9. května 1990 na 28. společné schůzi Sněmovny lidu a Sněmovny národů; text je uveden ve Sbírce zákonů č. 190/1990 Sb., též pod č. 1021/1990 USB.) a »Usnesení České národní rady z 18. května 1990 o obnovení moravskoslezské samosprávy«, tedy půl roku po sametové revoluci, ani dalších dokumentů v létech 1991 až 1995 - nedošlo k urychlenému odstranění nespravedlivých i neospravedlnitelných křivd v žádné z uvedených oblastí, ať už šlo o oblast mravní, demokraticky-právní, správní nebo samosprávně-zastupitelskou. Vzniklo i několik petic (v Jevíčku i jinde), které však nebyly vyslyšeny, byly učiněny i pokusy o petici pro celé území Země moravskoslezské. Dobré věci nepomohly ani další občanské iniciativy, jak jsme si už ukázali na příkladech z let 1990 – 1995.

Nepočítáme-li některé umírněné české politiky, pak většina ostatních polistopadových osobností z Čech se k uváděným přáním a tužbám, spojeným s obnovením regionální i občanské identity na Moravě a ve Slezsku, stavěla a staví spíše opatrně a někdy až chladně, odmítavě, prezíravě, jako k něčemu zcela druhořadému, „cizorodému“, „prehistorickému“, nežádoucím i zbytečným, nežli vstřícně a s jistou dávkou pochopení. Tak tomu bylo překvapivě i v létech 1918 - 1928. A třebaže již uplynulo téměř sedm století společné česko-moravsko-slezské historie **od června „vznešeného“ léta Páně 1311, kdy byla Moravskému markrabství potvrzena žádaná privilegia, práva a svobody**, tak asi stěží můžeme dnes dojít k závěru, že tehdy sepsaná **Velká charta svobod a práv** - spjatá rovněž se dnem 18. června (jenže o 679 let před vznikem specifického zákonného opatření předsednictva ČNR ve zmiňovaném roce 1990) – byla konečně po listopadu 1989 překonána zlepšenými formami občanské a regionální samosprávy, prostě na evropské a světové úrovni. Vraťme se však ještě k Velké chartě, která od onoho zmíněného dne, měsíce i roku (18. června 1311) zajistila rovnoprávné postavení Moravy s Čechami a všechny úřady zemské samosprávy měly být na Moravě nadále obsazovány jen rodilými zástupci Moravy. Velká charta neboli Magna charta tak představuje historicky nesmírně cennou listinu, nejenom jako bezprecedentní výraz dávné politické prozíravosti, vstřícnosti a ohleduplnosti českého i moravského panovníka Jana

Lucemburského, nýbrž i jako doklad vzácné semknutosti moravských zástupců šlechty i měst. Přesto si zde ještě vybavíme větu, kterou někdy v průběhu roku 1990 vyslovil Petr Pithart, rodák z českého Kladna a tehdejší předseda vlády České republiky: „Čím více byla Morava samostatnou, tím více lnula k Čechům, čím více byla omezována, tím více byla odstředivou.“ Uvědomují si tyto skutečnosti i další politikové?

Ať chceme nebo nechceme, je zřejmé, že ani Velká charta ani pozdější rakousko-uherské a prvorepublikové reformy veřejné správy i samosprávy nebyly v sametovém mezikase ani překonány ani příliš připomínány - snad kromě počátečních snah o skutečnou rehabilitaci historických zemí v letech 1989 až 1992 -, natož efektivně obnoveny, uspokojivě zdokonaleny a aktualizovány průkopnickým nebo osvíceným činem kterékoliv ze současných politických osobností. To bohužel platí i o politicích, které lze považovat za podmíněně vnímavé a vstřícné vůči regionům, Moravě, Slezsku i spravedlivým řešením. A je jedno, vybaví-li se nám pragmatické, populistické či podmíněně pluralistické názory, ideje, komentáře, projevy, články a bonmoty rozličných politiků, politologů nebo transformačních „odborníků“, či dokonce některých vyznavačů českých „vlastivědných“ teorií, že všechno dobré v zemích Koruny české pochází vlastně jenom „z Čech“. V našich podmínkách se vedle znalců práva a politologických nauk setkáváme nejen s ideology prvořadě úlohy trhu a svobody podnikání, nekontrolované státem a tedy i občany, nýbrž i s populistickými tendencemi a hlasateli líbivých hesel o stoupající životní úrovni, o tom, že to nebo ono nestojí skoro žádné peníze, že některé problémy jsou snadno nebo naopak nesnadno řešitelné, že není k dispozici dostatek finančních prostředků. To je vlastně nehojněji se vyskytující „politický“ argument. A tak co se dá vlastně dělat, vždyť ani stát ani kraje ani města ani Evropská unie nám nechtějí dát dotace, nechtějí nám půjčit, atp. Úsilí o nějaké možné úspory se na žádné politické úrovni vůbec nepřipouštějí. A také proč by si tak politikové počínali, vždyť by byli sami proti sobě a mohli by tak přijít o velice dobře placená místa. Stále hojněji dnes také narážíme na názory šířené různými a neustále se množícími stoupenci nacionálně-socialistických, socialistických a komunistických idejí, postulátů, dogmat i demagogií, jindy může jít zase o pestré skupiny národních „osvícenců“ – národovců, kteří jsou schopni lidi kádrovat podle jazykové i nacionální příslušnosti a původu. Setkáváme se i se zastánci plné sociální rovnosti, od papalášů, manažerů a stranických funkcionářů, přes mluvčí, komorníky, úředníky a odboráře, až po řidiče, popeláře, myčky nádobí i uklízečky. Můžeme také narazit na praporečnický národní suverenity a lokální patrioty působící kdekoliv v Praze, v Čechách, na Moravě i ve Slezsku. Obdobně se nám mohou vybavit i svérázní samoděržavní „vlastenci“, kteří svá vlastní konta nenápadně a navenek s přívětivými úsměvy na tváři zmnožují neoprávněnými výhodami, prebendami i majetky z prostředků daňových poplatníků. Dosud volení a často jen vyvolení zastupitelé nezřídka zapomínají na vlastní poslání poslance a vlastní cíle účinné samosprávy, a to jak na její klíčovou úlohu vůči svým voličům i občanům, tak i na naléhavé požadavky spravedlivého nakládání s daněmi i veřejnými financemi a co nejprísnejší kontroly. Zastupitelé by měli vždy nést tíhu své samosprávné odpovědnosti vůči svým voličům i občanům, žijícím a pracujícím v příslušném samosprávném obvodu, a titíž zastupitelé by opravdu měli kvalifikovaně, zodpovědně a přímo kontrolovat, jakým způsobem se hospodaří s daněmi i se svěřenými finančními prostředky. Zcela rozbité silnice, nejasné kompetence, skryté výběrové i zakázkové manipulace a prapodivně uskutečňované investiční záměry, opravy (spíše látání děr), údržba (spíše látání děr), hospodaření s odpisy (spíše kouzelné triky s odpisy a amortizací) i celkové předražování v těchto oblastech infrastruktury nedávají našim zastupitelům příliš dobrá vysvědčení.

Někteří politikové, pocházející z Čech, byli na Moravě nebo ve Slezsku dokonce zvoleni, neboť se jako známé a mediálně vlivné osobnosti ocitli na čelných místech volebních kandidátek za své strany. K tomuto významnému působení na veřejnost a občanské mínění

přispěly v prvé řadě proklamované a dobové preference ekonomických, privatizačních i sociálních programů a reforem – s tím, že návrhy účinných, komplexních a systémových kroků, zahrnujících i opravdovou transformaci veřejných služeb, veřejného sektoru, veřejných financí, infrastruktury, složitých právních, správních, etických, mravních i personálních procesů, nebyly v té chvíli považovány za tak naléhavé a aktuální. Už připomínaná a zdánlivě nižší patra politické scény se pak stále více a stále hojněji skrývala za snadno uchopitelným a přitom laciným populismem „charismatických“ osobností, kladoucích důraz na každodenní úkoly i těžkosti, prosazujících strategie založené na zúženém odvětvovém vidění, krátkodobých cílech i jednoduchých řešeních. Často se tak odváděla pozornost od vnitřních problémů, třeba i prostřednictvím ukázek šťastné a úspěšné existence ze života celebrit, mnohdy jsme se setkávali i s výmluvami na legislativní překážky, na výši tzv. „mandatorních“ výdajů nebo na obstrukce představitelů opozičních stran, na světovou krizi, byrokracii v úřadovnách Evropské unie a na pronikání nesolidního zahraničního kapitálu na domácí trh. Není známo, že by nově zvolení zastupitelé, poslanci a senátoři – a to nejenom z Čech - vykonali něco skutečně prospěšného, prozíravého a státotvorného v oblastech samosprávy, vyšší účinnosti státní správy. „Obyčejní“ občané České republiky na své kůži a v dosahu svých osobních zkušeností vesměs nepocítili, že by se doposud nefunkční „spásná“ role státu přeměnila na skutečnou, účinnou a trvalou pomoc lidem – nejen v intencích policejního hesla „pomáhat a chránit“, na opravdové uplatnění zásad subsidiarity a decentralizace. Do této kategorie patří i přesné vymezení práv, povinností, kontroly, odpovědnosti, odborného i dohledu ze strany občanů, samosprávy i úředníků, vymezení rolí státu, zemí, krajů, okresů, měst, obcí s rozšířenou pravomocí i „obyčejných“ obcí a jejich částí, úřadů, institucí, občanských sdružení i iniciativ, též se zřetelem k požadavkům obnovy životadárné, „neformální“ a „neanonymní“ samosprávy i rehabilitace obou historických zemí Moravy a Slezska. Potřebné podnětné návrhy svým voličům nepředkládala a nenabízela většina poslanců i senátorů, přitom bylo téměř jedno, pocházeli-li z Moravy, Slezska nebo z Čech. Znovu se nám z hlubin českých, moravských i slezských dějin připomínají ideje, cíle, smysl, poslání a prozíravost ustanovení, obsažených v sedm set staré Velké chartě svobod a práv z roku 1311. Musíme si zde však také připomenout i druhou stránku věci, týkající se i mnoha moravských a slezských zastupitelů, což se rovněž připomíná ve Velké chartě z roku 1311, a to ve druhé části souvětí, upozorňující na vzácnou **semknutost** moravských zástupců šlechty i měst. Jisté je, že by měly být podstatně zvýšeny nároky na morální i kvalifikační úroveň, na systémovost kroků ve veřejné správě, na významnou roli a účinnost veřejných služeb, veřejných prací, veřejných investic, infrastruktury, i s ohledem na vnímání voličských i občanských hlasů a postojů. Podobné podpoře by se měly těšit snahy o mnohem lepší kvalitu institucí, škol, médií, vzdělávacích, výzkumných a osvětových zařízení, organizací ve zdravotnictví i administrativních pracovišť i pracovišť zaměřených na ochranu i bezpečnost občanů. Stranou pozornosti nemůže zůstat ani kvalita životního prostředí ve městech, obcích, v dopravě, v přírodě. Samozřejmě, že jde a půjde znovu a znovu hlavně o „naše“ zastupitele, ale také o „naše“ občany, o zájmová území, kde „naši“ občané žijí a pracují, v daném případě o péči a starost o zemi Moravskou a Slezskou, nebo o zemi Moravskoslezskou.

Všechny zmiňované skutečnosti a celkové podceňování výsledků uváděných iniciativ i aktivit se bohužel nepříznivě projeví během „naplňování“ samotných procesů decentralizace a demokratické obnovy místní i regionální samosprávy. Tato „obnova“ v praxi trpěla bohužel celkovou nedůsledností a nesystematičností, jako výsledek všeobecné setrvačnosti postkomunistické společnosti, poznamenané mnohaletým chátráním humanismu a podobně působícími deformacemi v jakékoliv oblasti za minulé totality. Politické dozvuky těchto negativních tendencí, mnohá tápání, přešlapování a nevytrácející se stíny nepříliš šťastné minulosti i celkového úpadku mravů se v našich podmínkách projevovaly jednak oddalováním účinných řešení při uplatňování decentralizačních a samosprávných kroků,

jednak různými projevy bagatelizování nebo i hlásáním hesel jako „přece nebudeme měnit hranice okresů kvůli nějakým peticím“ nebo „co si ti Moraváci zase vymysleli“ nebo „na skutečnou reformu věcí veřejných je stále ještě dost času“, „čemu poslouží autonomie a proč obnovovat země“ „vedle pragocentrismu jsme mohli mít i brnocentrismus“ nebo „nechtějí se oni odtrhnout jako Slováci“, apod. Projevovalo se tu i celkové podceňování úlohy zainteresovaných obcí a občanů, nejen při navrhování volebních obvodů a kandidátek.

Stranou pozornosti tak zůstaly i tolik potřebné systémové změny veřejných služeb i veškerého veřejného sektoru, úřednického aparátu a účinného nakládání s veřejnými financemi i investicemi. Snad ještě naléhavější výzvou mělo být **volání po efektivní reformě daňového systému**, který se měl mnohem bezprostředněji přiblížit občanům – tedy klíčovým daňovým poplatníkům. Zcela jsme postrádali i důraz na spravedlivější „přerozdělování“ veřejných financí i na mnohem účinnější boj s úplatností, korupcí, klientelismem, projevy zhoubného centralismu ve většině státních institucí, snižováním kvality výběrových řízení i jejich nenápadným mizením, s pokračujícím tunelováním z „vyšších“ míst. Není pochyb o tom, že v reformních procesech měly být plně využity účinné nástroje a prostředky kvalifikované systémové analýzy i syntézy, systémového hodnocení, odborných doporučení i návrhů konkrétních řešení v intencích postupů ve vyspělých západních zemích i v návaznostech na naši první republiku. U mnoha článků veřejného sektoru bylo třeba brát v úvahu jak existující, potřebnou, mnohdy zastaralou či předimenzovanou infrastrukturu, tak míru reálné benevolence, faktické a potřebné úrovně přísnosti vzhledem k finančnímu i odbornému dohledu nad kvalitou prováděných veřejných prací i nad výší nákladů spojených s veřejnými investicemi. Tyto veřejně prospěšné aktivity jsou většinou vysoce náročné vzhledem k finančním i pracovním možnostem a vybavenosti pracovišť, k výši podpůrných fondů, k státním, zemským, krajským, městským, obecním i evropským rozpočtům, k životnosti nákladných objektů i zařízení, k dalším nezbytným činnostem, k údržbě a opravám objektů. A rovněž tak se měly zhodnotit i úroveň odbornosti a počty potřebných i přebytečných „státních“ zaměstnanců a úředníků - „mandatorně“ vybíraných a spíše dosazovaných podle předpotopních socialistických organizačních „pavouků“, občas „doporučovaných“ na bázi stranických, rodinných, příbuzenských, přátelských nebo lobbistických vazeb. K novodobým specifikům našeho státu po listopadu 1989 patří i tzv. „zametání pod koberec“, kdy trestní odpovědnosti unikají i osoby a týmy podílející se na vyloženém tunelování, účetnických, mafiánských i internetových machinacích, transakcích, podvodech a krádežích, na podivném osvojování si jmění a neoprávněném obohacování na úkor občanů, klientů i zákazníků. Na okraji zájmu zůstalo obecně i úsilí o vyšší kvalitu pracovních výsledků – především ve veřejnoprávních strukturách, i úsilí o dobrou úroveň regionální politiky a publicistiky i regionálních médií, o praktické naplňování zásad subsidiarity v administrativní i samosprávné sféře, o účinnou podporu občanských sdružení, regionálně zaměřených.

Ještě že byl alespoň vymazán Gottwaldov a opět obnoven Zlín.

Je ještě třeba říci, a nejenom s odstupem času, že mnohé moravské a slezské iniciativy vůbec nevedly k šťastným koncům. Svými často méně prozíravými aktivitami a iniciativami nejspíše přispěly k zbytečnému naborování až úplnému roztržení moravské i slezské jednoty při obnovování země a jejich identity. To ve svých důsledcích, společně s koncentrací moci prostřednictvím klíčových politických subjektů, ideologizací závěrů stranických grémií, autoritářstvím některých politiků, odmítáním petic, referend i jiných oprávněných kritických připomínek a dalšími negativními rysy české politické scény, **vedlo k postupnému prosazování centralismu v celé oblasti úřadů i veřejné správy**. Byla tak zároveň odvrácena pozornost od dobře míněných počátečních snah – postupem doby slábnoucích - o obnovu a rehabilitaci země Moravskoslezské v původních hranicích před rokem 1949. A tak se

historické hranice historických zemí dodnes neobnovily. Mimoto se snížila důvěryhodnost některých nacionálně zaměřených aktivit, podporovaných v klíčovém dějinném okamžiku, tj. při rozpadu Československa, tak zvané pravicovým politikem Miroslavem Sládkem a jeho republikánskou stranou SPR-RSČ, či postkomunistickou levicovou stranou Levého bloku. Dobré věci určitě neprospěla ani účast některých bývalých komunistů v poslaneckých řadách, ještě negativnější roli sehrál personální výběr některých „moravistů“, kteří dříve spolupracovali se Státní bezpečností STB.

Mimoto jsou obyvatelé Moravy i Slezska dodnes vytrvale vystavováni chaotickému mediálnímu tlaku, působícímu čas od času na stranách tisku a vysílanému na vlnách televizních i rozhlasových sdělovacích prostředků, že vlastně žijeme, bydlíme a pracujeme už pouze v Čechách. Setkáváme s tím, že se v televizi, rozhlase, denním tisku i časopisech tu a tam, ale přesto téměř soustavně používají rčení „v Čechách“, „do Čech“, „z Čech“, atp. Velice často to čteme i v textech nebo slyšíme v pořadech pocházejících ze Slovenska a Polska, někdy dokonce i z exilových médií. Nikomu pravděpodobně nevádí, že to může vadit více než čtyřem milionům obyvatel z Moravy a Slezska, a tak si jenom naznačíme totální nesmyslnost podobných zkratkovitých vyjádření tím, že teoreticky přelétáme do jiných zemí i států a navodíme velice blízké podmínky. Co kdybychom lidem v Německu vytrvale připomínali, že Berlín není obklopen zemí zvanou Braniborsko, ale že vlastně leží v Bavorsku či v Hessensku, nebo co kdybychom kupříkladu Italům připravili nečekané překvapení, že bychom město Palermo „přestěhovali“ na Sardinii nebo do Kampánie či do Toskánska, nebo kdybychom Andalusii i s Granadou a Sevilou ve Španělsku geograficky přesunuli do blízkosti Barcelony, dosud hlavního města Katalánska. Přes okolnost, že se u nás poněkud zvyšuje frekvence používání slova „Česko“ - a to i přes existenci určitě správnějších výrazů, jako například „Čechy, Morava, Slezsko“ nebo „České země“ nebo „Země Koruny české“ nebo „Česká republika“ či svého času „Československo“ -, pak mezi zvláštnosti našeho zpravodajství i naší publicistiky v České republice patří i skutečnost, že se dosud nikdy nikdo nepozastavil nad neregulérním a v podstatě protiprávním používáním uváděných rčení „v Čechách“, „do Čech“, „z Čech“, apod. v našich zpravodajských i publicistických pořadech, že zde nebyl nikdy nikdo napomínán za faktickou dezinformaci o stavu plošných výměr a počtu lidí v našem státě, tedy zkreslující informaci, která je samozřejmě v příkrém rozporu jak s geografickou skutečností, tak s Preambulí naší nové demokratické Ústavy. Dochází tím k jejímu zjevnému porušování. Vždyť se tak zcela opomíjí více než 25.000 km² území a více než 4 až 4,5 milionů obyvatel. Takže nás ani neudiví, že ve veřejnoprávním zpravodajství, orientovaném na předpověď počasí v České republice, se někteří meteorologové raději vyhýbají spojení „na Moravě“, „ve Slezsku“ a uchylují se k zeměpisně zamlženějším přísllovečným určením typu »na východě«, »na jihovýchodě«, »na severovýchodě«. A dozajista jsme v našich sdělovacích prostředcích nejménou slyšeli či četli, že i taková města či obce jako Brno, Olomouc, Ostrava, Zlín, Jihlava, Opava, Krnov, Jeseník, Bruntál, Hlučín, Bohumín, Karviná, Orlová, Havířov, Český Těšín, Třinec, Frýdek-Místek, Kopřivnice, Štramberk, Nový Jičín, Rožnov pod Radhoštěm, Vsetín, Valašské Meziříčí, Šumperk, Šternberk, Prostějov, Přerov, Hranice, Holešov, Kroměříž, Vyškov, Otrokovice, Uherské Hradiště, Luhačovice, Uherský Brod, Hodonín, Břeclav, Mikulov, Znojmo, Moravské Budějovice, Slavonice, Dačice, Telč, Třebíč, Velké Meziříčí, Žďár nad Sázavou, Nové Město na Moravě, Blansko, Boskovice, Jevíčko, Moravská Třebová, Svitavy, Červená Voda i další se nacházejí či nalézají v Čechách neboli v „české kotlině“, třebaže ve skutečnosti leží v jiné zemi – na Moravě nebo ve Slezsku. Vrací-li se člověk domů z ciziny, tak se zpravidla nevrací do České republiky, ale do Čech, třebaže by své kořeny určitě našel i na Moravě či ve Slezsku.

Rovněž tak si můžeme připomenout celou řadu významných osobností, které se narodily nebo působily na Moravě či ve Slezsku, a přesto objevíme celou řadu mediálních „moderátorů“, „autorů“ či „odborníků“, kteří nám blíže vysvětlí, že titíž lidé vlastně pocházejí z Čech. A tak bychom mohli pokračovat dál.

Zvláštní je a občas až smutné, že se na vymazávání Moravy i Slezska často podílejí lidé nejen z Čech, ale dokonce i z Moravy i Slezska, ať už z pragmatických důvodů volebního, vnitrostranického, ekonomického, lobbistického či regionálně-utilitaristického rázu, nebo i z méně pragmatických příčin v rámci kulturních, osvětových, vlastivědných a mediálních činností, nebo i z chybné politické strategie a nerozváženosti. Jisté je, že mnohé nedostatky, související se současnou krizí v našem státě, vyplynuly nejen ze zmiňovaného celkového podcenění veřejnoprávní problematiky, z podcenění principů lidských práv, spravedlnosti i tradičních morálních hodnot, nýbrž i z celkové nevyjasněnosti a nejednotnosti politických postojů, z konkurence a někdy až nevráživosti mezi dílčími regiony na Moravě i ve Slezsku, ze zdůrazňování lokálních specifik i usilovného hledání rozdílů mezi českými, moravskými i slezskými zvláštnostmi. Započaté, ale nevyzrálé dílo bylo posléze dokonáno zbytečným narušením a roztržštěním moravské i slezské jednoty a identity, jako klíčových územních i správních principů založených na historické kontinuitě zemského uspořádání, zemských hranic a zemských sněmů. Poněkud posmutnělí si rovněž dodnes připomínáme politováníhodnou a naprostou politologickou, sociální, psychologickou i legislativní nepřipravenost týmu, který reformu územně správního uspořádání v České republice připravoval koncem dvacátého století a druhého tisíciletí.

Celkovou společenskou, kulturní, mravní a duchovní krizi v českých zemích XX. století, projevující se různými příznaky závisti a narůstající lhůstivosti k humanistickým, pracovním a majetkoprávním hodnotám i k patriotismu a vlastenectví, charakterizuje mimo jiné i setrvačnost pokřiveného vnímání i naplňování demokratických principů, v mnoha ohledech **synergická a zděděná po dlouhodobém působení totalitních režimů**. Z toho všeho plyne i obecná nechuť prosazovat účinné nápravné kroky, která je také přímým odrazem narušené kontinuity demokratického myšlení i žití u nás, i celkového retušování, formalizace a neadresnosti úkolů ve veřejném sektoru, i vzájemné neprovázanosti základních i dílčích soustav ústředních i decentralizovaných orgánů, ať už v horizontálním nebo vertikálním směru. Celý náš život je pak – především ve vztahu ke zmíněnému veřejnoprávnímu prostředí a působení rozhodujících vlivů - poznamenán mnoha nedobrymi vlastnostmi, mezi nimiž určitě identifikujeme: přehlížení „obyčejného“ občana a nepřihlížení k jeho problémům (k opravdovému řešení nepřispějí ani televizní pořady typu »Máte slovo« apod.), nejasné kompetence, značnou anonymitu osobností vybraných na volební kandidátky, celkově centralistické pojetí veřejné správy i samosprávy, postupující koncentraci moci. Často se jedná i o nelegitimní a neúměrné obohacování na úkor většiny obyvatel ve vybraných pozicích politické a hospodářské scény, o narůstající rozpočtový i daňový chaos projevující se nekoordinovaností a nesystematičností opatření i opomíjením „okrajových“ problémů a území, mizivá úsilí o vyjasnění veškerých veřejnoprávních odpovědností i systémových vazeb. Měly by se vyloučit zbytečné duplicity a mezičlánky, aby se půda, z níž je živa rostoucí úplatnost, dále „nezúrodňovala“ fingovanými nebo neexistujícími výběrovými řízeními či jinými neetickými kroky, tak, aby se náš stát, který jistě usiluje o to, aby byl opravdu suverénní a svrchovaný, opíral o mnohem pevnější základy, než je tomu doposud. K nedobrym vlastnostem patří i nedostatečná záruka velice potřebné vysoké kvality a rychlosti odváděné práce na všech pracovištích, málo vyhovující úroveň volebních, právních, soudních i sociálních procesů, pokulhávací i uplatňování dříve osvědčených zásad výběrových řízení, odbornosti, přirozeného práva, vymahatelnosti práva, spravedlnosti, bezpečnosti občanů, pořádkumilovnosti, přísnosti, mezilidské slušnosti, poctivosti, čestnosti, ochoty,

tolerance, kritičnosti, hospodárnosti, neformální kontroly – včetně kontroly plnění závazků, subsidiarity, regionální i občanské identity, odpovědné personalistiky. Je zapotřebí si stále uvědomovat, že klíčovou součástí skutečně suverénního státu České republiky mají být zejména respektování i svébytní občané v kterémkoliv koutku jejího území, tedy nejenom v Praze a v Čechách, ale i na Moravě a ve Slezsku.

Dodnes pokračující hra o »kolonizační«, ne-li »skartační« likvidaci země Moravské, země Slezské a země Moravskoslezské ve své podstatě začala – nepočítáme-li dílčí zásahy plynoucí z politického soutěžení i zápolení v mírových či podmíněně mírových dobách v letech 1918 – 1938 a 1945 - 1948, či z mocenského a velmocenského pořádání, soupeření, zabíjení a vraždění během válečných událostí za první světové války v letech 1914 až 1918 i za druhé světové války v letech 1938 až 1945 - velmi tristní silvestrovskou nocí mezi 31. prosincem 1948 a 1. lednem 1949. Tehdy byly oba původní historické celky Moravy a Slezska „vymazány“ z úředních záznamů pod novodobou mocenskou knutou komunistického samoděržaví a stejně tak se měla do nenávratna vytratit moravská i slezská identita.

Máme snad zůstat neteční a nekritičtí k podobným devastacím historické paměti, nebo až k necitlivým »nemoravským« a »neslezským« dezinformacím, deformacím i tendencím? Vždyť vlastně všichni žijeme „v Česku“, tak proč bychom se nemohli opět vrátit k osvědčenému „v Čechách“?! Vždyť jedině tam probíhaly skutečné dějiny, vždyť jedině tam jsou skutečné osobnosti a nikde jinde! Připusťme, že k uvedeným jevům i skutkům dochází pravděpodobně jen výjimečně z vysloveně dehonestáčnických, zlých a podjatých úmyslů, že převažují nejspíše důvody politického, pragmatického, centralistického a ekonomicky utilitárního charakteru, nebo že běží o opozičně-smluvní ujednání, o zjednodušení či zkratkovitá vyjadřování, nebo že jsou tu i příčiny spojené s celkovým nevnímáním moravských a slezských zvláštností i problémů, že vskutku pouze ojediněle narazíme na počínání vyvolané pohnutkami o destabilizaci státu. Ale přesto přese všechno, mají si to občané a obyvatelé Moravy i Slezska nechat líbit?! A nemají skutečně právo na svoji identitu, na svoji opravdovou místní i regionální samosprávu - a nejenom jako vertikální či horizontální součást byrokraticky podřízeného, marginálního i anonymizovaného „řídícího“ aparátu -, na svoji demokracii, svébytnost, kulturu, historii a autonomii „v mezích zákona“? Nejedná se také současně o právo na nezastírané respektování územních zásad, principů územní spádovosti, subsidiarity, proporcionality, občanské integrity, vyjasněné odpovědnosti ve veřejném sektoru, regionálně orientované personalistiky, historických i regionálních tradic, zvyků a zvláštností, historických, etnografických i geografických odlišností, alespoň v duchu principů **Výboru regionů** v Evropské unii nebo ustanovení, doporučení, chart a deklarací **Rady Evropy**, jako plně uznávané mezivládní organizace?

Jsme velice rádi tomu, že v našem mediálním prostředí probíhají v současné době akce jako »Dotazník uživatele pojmu „Čechy“ jako ČR« nebo »Užívání pojmu Čechy jako ČR a Moravy a Slezska jako Čechy«¹. S odvoláním na formulář Dotazníku zůstává otázkou, jsou-li příčinami těchto skutečností postoje či projevy typické pro polovzdělance a ignoranty nebo pro české nacionální šovinisty nebo lidi nemocné (chorobou zvanou morbus kotlinismus bohemicus) nebo lidi v podstatě slušné, kteří nedopatřením zapominají na existenci podstatných částí České republiky, nazývaných po tisíciletí Morava a Slezsko. Další aktivita spočívá v tom, že se shromažďují a archivují jednotlivá chybná veřejná pojmenování »Čechy jako celá Česká republika« či »území Moravy a Slezska jako Čechy« ve sdělovacích prostředcích nebo v prohlášeních veřejných činitelů. Můžeme zde znovu připomenout i pokusy o regionální petice a referenda. Do jaké míry mohou uváděné iniciativy pomoci dobré věci, samozřejmě nevíme. Jisté je, že možnosti našich veřejných rozpočtů nejsou nevyčerpatelné a měla by se hledat jen a jen racionální, účinná, sociálně i regionálně

vyhovující východiska a řešení. Jednou z cest je vrátit se k osvědčenému zemskému uspořádání věcí veřejných a občanských.

O tolik potřebnou nápravu těchto věcí veřejných v historické, geografické a územně-správní oblasti se také alespoň zčásti pokoušíme v navazujícím textu, přinejmenším tím, že poskytneme základní informace o tom, která města i které městyse, obce a osady ležely na Moravě či ve Slezsku – třebaže už některá sídla v blízké či vzdálenější minulosti zanikla -, a která města i které městyse, obce a osady na Moravě i v „našem“ Slezsku nadále existují, a to i v dobách obnovené demokracie, nicméně v časech nepříliš optimistických s ohledem na respektování či spíše nerespektování občanské a zemské identity. Jsme si však zároveň vědomi toho, že cesta opravdové nápravy nebude vůbec snadná, neboť bohužel nejvíce nezáleží na úsilí, poctivosti i kvalifikovanosti odborníků, ale především na působení politických, centralistických, mocenských, administrativních, byrokratických, úředních, „manažerských“, „tržních“, ekonomických, finančních, obchodních, společenských, mediálních, subjektivních i dalších »objektivních« faktorů, zpravidla vycházejících z jiných kořenů než ze země, krajiny či prostředí, kde obyvatelé měst, městysů, obcí i osad žijí, bydlí a pracují. V našem případě běží tedy především o obyvatele i občany žijící, bydlící, působící a pracující na území Moravy a „našeho“ Slezska, nebo z těchto zemí pocházející.